

FÖRSVARETS FORUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 6/2019

Sara Fröse Köhler,
dressör hundavdelningen.

Försvarsmaktens Night,
patrullhund.

HUNDBITEN! FÖRSVARETS TROGNASTE MEDARBETARE

SMYGTITT Tio höjdpunkter 2020

Perfekt rustad i Mali **UTRUSTNINGSSPECIAL**

ÅRET I BILDER Vår växande förmåga

PLUS: ANTON TÄVLAR I RALLY | PERS MÅSTERLIGA MODELLER | TOPPA FORMEN TILL SOMMAREN
| FJÄRDE SJÖSTRIDSFLOTTILJEN PÅ INSTAGRAM | KRÖNIKA: SKRIV BÄTTRE SVENSKA

VÅR SAMLADE FÖRMÅGA I FOKUS

HELGERNA NÄRMAR SIG efter en intensiv höst. För de flesta av oss betyder det möjlighet till vila och tid för reflektion.

Det har varit ett händelserikt år, viket också illustreras i bilder i detta nummer. Vi har tagit emot över 4400 rekryter. Vi har stärkt Försvarsmaktens ledningsförmåga genom etableringen av staber för armén, marinen och flygvapnet och mottagit ansvar och personal från FMV. Vi har löst våra internationella uppdrag. Vi har genomfört en rad övningar, såväl nationella som med partnerländer.

detta. Vi ska alla kunna fortsätta att känna oss inkluderade, välkomna och stolta över att tillhöra Försvarsmakten.

NU BLICKAR VI fram mot 2020 som är det sista året då vi ska leverera enligt nu gällande inriktningsbeslut. En ny försvarspolitisk proposition ska läggas fram för perioden 2021-25. Försvarsmakten har bidragit till arbetet genom det underlag som överlämnades till regeringen den 15 november. De åtgärder som föreslagits kommer att innebära betydande steg mot ett starkare

” Att tillväxa kommer att kräva ansträngningar, men tillsammans kommer vi att lösa uppgiften. ”

Totalförsvarsövningen 20 har påbörjats. Rikshemvärnstringet har genomförts under högtidliga former. Vi har all anledning att vara stolta över det som levererats.

Vi har nu också fått ta del av den medarbetarundersökning som genomförts under hösten. Det är glädjande läsning. Att vi är många som delar stoltheten över att arbeta i Försvarsmakten framgår tydligt. Ett gott kamratskap och meningsfulla uppgifter är faktorer som lyfts fram. De allra flesta upplever att det närmaste ledarskapet är riktigt bra och att arbetslagen fungerar väl. Vi behöver förvalta och vårda dessa positiva resultat. Samtidigt måste vi med kraft motverka förekomst av kränkande särbehandling och andra ovälkomna beteenden. Jag förväntar mig att hela organisationen aktivt arbetar för att vända

nationellt försvar. Sammantaget utgör förslaget en balanserad helhet där Försvarsmaktens samlade förmåga är i fokus. Att tillväxa kommer att kräva ansträngningar, men tillsammans kommer vi att lösa uppgiften.

Avslutningsvis vill jag sända en särskild tanke till våra kollegor som tillbringar helgerna i nationell beredskap eller i internationella operationer. Det kan inte nog uttryckas hur viktiga era insatser är.

Med detta vill jag önska er en riktigt god helg!

Micael Bydén
Överbefälhavare

S4 AKTUELLT**S10 PORTRÄTTET****S12 SJÖKATASTROF PÅ SCHEMAT**

Sjukvårdsförmågor övades på årets Swenex.

S14 SMYGTTIT PÅ 2020.

Tio höjdpunkter i Försvarsmakten du bör ha koll på.

S18 NOAKONFERENSEN.

Manliga normer i fokus när kvinnliga officersnätverket samlades.

S19 FÖRSVARSMAKTEN 2025

Så här vill ÖB att tillväxten ska ske.

S32 KUNSKAPSLYFTET

I krigets Ukraina utbildar svenska officerare de ukrainska instruktörerna.

S42 DET DUNDRAR PÅ GOTLAND IGEN

Vid årsskiftet tar P 18 över ansvaret för 18:e stridsgruppen.

S50 TOPPHEMLIG SMYGTRÄNING

Svenska piloter övade med finska jaktplan under kriget.

S52 FYS

Fyra finfina hälsotips inför nästa år.

S54 TILL SIST

Fjärde sjöstridsflottiljen på Insta, Per bygger militärmodeller.

S56 ÅSIKTEN**S57 FÖRVALTAREN FÖRKLARAR****S58 KRÖNIKA**

Skriv begriplig svenska!

S59 BILDEN

Multisportare i motlut.

DAGAR SOM DRÖJER SIG KVAR

VILKEN VAR DIN BÄSTA DAG på jobbet under året som gick?

Var det när du kom hem från Northern Wind och kände att du och dina kamrater i stridsvagnkompaniet presterat på högsta nivå? Var det den där vindstilla sommarmorgonen på Östersjön med en varm mugg kaffe i handen?

Eller den där gången då du kunde göra en positiv skillnad för en plågad människa i Mali som sett sin by brännas ner?

Kanske var det helt enkelt den där speciella dagen då du ryckte in på ditt regemente, kånkade den tunga säcken med utrustning till logementet och fick för första gången klä dig i Försvarsmaktens uniform. Vad som är stort, viktigt och minnesvärt är olika för oss alla. I det här numret av Försvarets Forum presenterar vi ett urval av bilder och höjdpunkter från ett händelserikt år där Försvarsmakten tog ytterligare steg framåt i sin förnyelse. God jul och njut av din välförtjänta ledighet.

Fredrik Helmertz, redaktör

Också en bra dag. Soldaterinran, Amiralitetsskyrkan, Karlskrona.

FOTO MICHAELA LINGE/FÖRSVARSMAKTEN

STRIDSUNIFORMER HÅRDTESTAS.

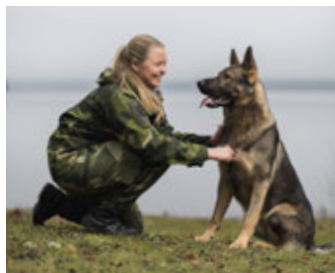
Fyra olika uniformssystem testas nu i fält på svenska förband. **S16**

KOMPLETT UTRUSTAD. Vad bär svenskarna i sina tunga kroppsskydd när de är på uppdrag? **S35**

ÅRET I BILDER. 2019 var året då den växande förmågan började synas på allvar. **S20**

I FIENDENS SPÅR. Försvarets Forum besöker hundtjänstenheten i Rosersberg. **S44**

Trycksak
3041 0242

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88. **Ansvargivare:** Mats Ström, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Fredrik Helmertz, fredrikhelmertz@mil.se, Försvarsmaktens kommunikationsavdelning. **Art Director:** Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryck:** Elanders. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. *Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt.* För ej beställt material ansvaras ej. Utgivningsdag 18 december 2019. ISSN 1100-8245. Omslag: Axel Öberg/ComCam

SJÖMÅLSROBOT SKYDDAR GÖTEBORGS HAMN

I farleden i Göteborgs hamninlopp finns gott om små öar och skär.

UNDER NOVEMBER genomfördes för första gången på 15 år skarpskjutningar med sjömålsrobot 17 i Göteborgs skärgård. En historisk händelse som nu innebär att amfibieförbanden får bättre förmåga att skydda västkusten.

Skulle hamnarna i Göteborg i kris eller krig stängas ner riskerar inte bara civilsamhället snabbt att påverkas negativt, utan även vår egen möjlighet att ta emot stöd från våra samarbetspartners. Att amfibieförbanden i Göteborg nu kan skydda inloppet till Göteborg med både minor och robotar gör att Försvarsmaktens samlade förmåga att försvara västkustområdet stärks ytterligare.

– Övningarna i november inkluderade både strid mot undervattensmål och strid mot

Sjömålsrobot 17 används för att bekämpa mål på ytan och utgör ett av amfibieförbandens viktigaste vapensystem. NEDAN: Major Marcus Appelgren är chef för den enhet som planerar för utökningen av ytterligare en amfibiebataljon i Göteborg.

mål på ytan. Att bekämpa hot i flera dimensioner är en av amfibieförbandens styrkor, något som jag anser att medarbetarna vid 17:e bevakningsbåtkompaniet och andra amfibiebataljonen tillsammans idag har bevisat att vi har, säger major Marcus Appelgren, amfibiebataljonen i Göteborg.

Text Victor Persson/Amf 1

Foto Joakim Nilsson/
Försvarsmakten

CITATET

”Jag känner glädje och beundran för de politiker som idag står upp och säger att i princip så var det en felbedömning att lägga ner K4.”

Ulf Starefeldt, kommunchef i Arvidsjaur, och K4:s före detta stabschef i SVT Norrbotten

SKJUTFÄLTSRÅD LOCKADE GOTLÄNNINGAR

NÄR GOTLANDS regemente P 18 bjöd in till det första skjutfältsrådet för Tofta skjutfält var intresset rejält upptrissat. Redan en månad i förväg rapporterade samtliga gotländska nyhetsmedier om det kommande mötet.

Genom dimma och kompakt novembermörker rullade en strid ström av bilar mot Suderbys herrgård på kvällen den 14 november. Hörsalen var välfylld och fyra nyhetsredaktioner var på plats när regementschef Mattias Ardin hälsade välkommen.

I miljötillståndet för Tofta skjutfält står att närboende och andra berörda ska bjudas in till minst ett skjutfältsråd om året för information och samverkan kring skjutfältets verksamhet. Den fråga som däremot lockat de flesta deltagarna till mötet var sannolikt Försvarsmaktens restriktiva hållning till bostadsbyggande inom påverkansområdet runt fältet.

– Det är egentligen inte vad ett skjutfältsråd ska handla om men vi kunde ju ana att det fanns ett stort intresse för att få

Frågorna till bland andra Gotlandsgruppens chef Kermith Larsson och chefen P 18 Mattias Ardin fortsatte en bra stund efter skjutfältsrådets avslutning.

diskutera det med oss så därför valde vi att bredda innehållet för detta första råd, säger Mattias Ardin.

FÖR ATT FÖRKLARA hur Försvarsmakten arbetar med att skydda riksintressen för totalförsvaret fanns handläggare från högkvarterets sektion för fysisk planering på plats.

Den efterföljande frågestunden blev intensiv men saklig och respektfull, och de flesta besökare verkade nöjda med att ha fått möjlighet att få svar på sina frågor, även om svaren inte alltid var de önskade.

– Det är en pedagogisk ut-

maning att förklara varför vi inte kan tillåta fler bostäder där det redan bor människor i dag. Vi är en myndighet och vi tillämpar de lagar och regler som gäller, säger Mattias Ardin, som samtidigt framhåller att Försvarsmakten just på Gotland går längre än på andra håll för att försöka hitta möjligheter att släppa fram byggande även inom det som är påverkansområde i dag.

– Vi för en dialog med Region Gotland kring detta men det är komplicerade frågor och det måste få ta den tid det tar. ◀

Text Tomas Ångshammar/P18

HISTORISK FÖRÄNDRING STÄRKER HEMVÄRNET

HEMVÄRNET TAR ett historiskt steg efter årsskiftet, då Rikshemvärnschefen tar över ledning av de fyra militärregionerna med ingående utbildningsgrupper. Tidigare har utbildningsgrupperna varit spridda i försvarsgrenarna och stridskrafter.

– Förändringen är ett led i utvecklingen för ett starkare försvar och innebär att

hemvärnsövningar kommer att kunna samordnas och samplaneras på ett sätt som i praktiken varit svårt tidigare. Sammantaget ger det avsevärt förbättrade möjligheter att stärka Hemvärnets förmåga, säger Rikshemvärnschef generalmajor Stefan Sandborg.

Samtidigt blir militärregionerna självständiga organisationsenheter som underställs hemvärnsförband och utbild-

Hemvärdet stärks med ny organisation efter årsskiftet.

ningsgrupper.

Dock kommer Försvarsmaktens insatschef fortsatt att leda militärregionerna vid territoriell verksamhet, operationer och insatser. ◀

FORTSATT MEDVIND I FÖRSVARET

Arets medarbetarundersökning visar att Försvarsmaktens personal trivs med sina chefer, kollegor och arbetsuppgifter. Men "ovälkomna beteenden" är fortfarande ett problem.

Under rubriken FM 2025 bedriver Försvarsmakten sedan 2016 ett långsiktigt arbete där ett av de viktigaste målen är att stärka det interna förtroendet och öka stoltheten. Samtidigt har FM Vind också gjorts om för att bättre överensstämna med de långsiktiga strategiska målen.

– De senaste fyra åren går det att se tydliga tecken på att vi har en positiv utveckling i frågor som rör förtroende och stolthet, säger Försvarsmaktens personaldirektör Klas Eksell.

Under året har Försvarsmakten växt och tre nya försvarsgrensstaber har tillkommit. Dessutom har flera förband påverkats av förändringar i lednings- och logistikområdet. Ny personal har också kommit som en del av verksamhetsövergången från FMV till Försvarsmakten, och då främst inom delarna förråd, service och verkstäder. Trots det är svarsfrekvensen densamma, det vill säga 74 procent. Men omkring 1800 fler svar har tillkommit i undersökningen.

– Ur ett arbetsmiljöperspektiv måste årets undersökningsresultat ses som väldigt positivt, säger Klas Eksell.

Synen på arbetsplatsen, kollegor och arbetsuppgifter ger en sammantaget positiv bild i undersökningen. Men också

Det är kul på jobbet, tycker de flesta medarbetarna enligt FM Vind. Men Försvarsmakten måste bli bättre på att komma åt ovälkomna beteenden.

meningsfullheten i egna och Försvarsmaktens uppgifter, relationen till närmaste chef och tillförsikten inför framtiden är exempel på frågeområden som får höga poäng eller ökar markant.

– Det är väldigt glädjande att nu se resultat av den resa vi har påbörjat. Internt förtroende och framtidstro är viktiga delar när vi bygger en starkare försvarsmakt, säger ÖB Micael Bydén.

EN FRÅGA SOM tyvärr har haft och fortsättningsvis kommer att ha stor betydelse är frågorna om ovälkommet beteende. I årets undersökning gjordes inga ändringar i frågeblocket vilket ger en bra jämförelse med förra årets resultat. Resultaten visar att andelen som i FM Vind uppger att de varit utsatta för ovälkommet beteende minskar med en halv procentenhet. En första analys av frågan visar också att det i år är en lägre andel medarbetare som av någon anledning inte besvarar frågan jämfört med tidigare år.

Årets resultat visar också att upplevelsen av ovälkomna beteenden, exempelvis mobbing och sexuella trakasserier, har en tydlig negativ inverkan på individens totala arbetssituation, oavsett kön. En indikation på att Försvarsmakten måste närma sig problemet ur fler perspektiv än bara att hantera anmälningar. Till exempel genom att upptäcka och förebygga förekomsten av detta.

Enligt Klas Eksell är bedömningen också att det finns ett mörkertal, och att för många fortfarande uppger att de inte anmäler för att de tror att deras situation skulle förvärras om de gör det. Något som han menar att Försvarsmakten måste ta på allvar.

– Det är glädjande att se en nedgång av antalet ovälkomna beteenden, men vi kan fortfarande inte slå oss till ro. Den här frågan kommer inte att lösas av sig själv utan kräver ett ihärdigt arbete.

Läs mer om FM Vind på emilia. <

Text Philip Simon/LedsKomm

Stridsfordon 90. (Arkivbild.)

DÖDSOLYCKAN: BÄTTRE MÖRKERHJÄLPMEDEL ÖNSKAS

FÖRSVARSMAKTEN BÖR ta fram ett utbildningsmaterial avseende stridsfordon 90 och arbeta för att höja kvaliteten på markstridsförbandens mörkerhjälpmedel. Det menar Christer Tistam, chef för Försvarsmaktens säkerhetsinspektion och syftar på den rapport som nu lagts fram angående dödsolyckan i Boden i mars 2019.

Det var den 25 mars 2019, under övningen Northern Wind 19, som ett stridsfordon 90 från 192:a Pansarbataljonens spaningspluton körde över

ett patrulltält och dödade en kvinnlig signalist från 145:e Hemvärnsunderrättelsekompaniet, Fältjägarbataljonen i Östersund.

Efter dödsolyckan tillsattes en utredning och anhöriga, berörda soldater och befäl har under hela utredningsprocessen hållits informerade. Utredningskommissionens rapport har nu presenterats och resultatet är att olyckan orsakades av en mängd olika faktorer och att det inte går att lasta en enskild person för det som inträffade. ◀

MATTIAS NURMELA/FÖRSVARSMAKTEN

Plikträdet återinrättades i april för att föra de totalförsvarspflichtigas talan. Vi stämmer av läget med rådets ordförande.

HALLÅ DÄR

JULIA HJERTÉN

Hur har året varit?

– Det har varit omtumlande. Både roligt och jobbigt. Jobbigt eftersom vi inte har fått de förutsättningar som krävs för att kunna fylla funktionen som pliktråd fullt ut. Bland annat har vi fått låna ihop bord och stolar och vi har knappt något IT-stöd alls. Det roliga har varit alla kontakter och möten med värnpliktiga, och att känna att vi trots allt kan vara ett stöd.

Vilka är dina starkaste minnen?

– Det största är nog våra förbandsbesök, där vi besökte nästan alla Sveriges GU-förband på 25 orter under hösten. Vi blev väldigt väl mottagna av både värnpliktiga och befäl och fick bra kontakt med dem.

Viktigaste frågorna under året?

– Dels materielfrågor. Det pratas mycket om att Försvarsmakten ska vara inkluderande och "kom som du är", men när det bara finns handskar som är fyra storlekar för stora är det svårt att känna att man passar in.

– En annan fråga rör psykisk ohälsa och där efterfrågas större möjligheter till utbildning.

Vad ser du när du blickar framåt?

– Konkret är det planeringen av kongressen i april som dominerar. Då ska ju även nya medlemmar till rådet väljas.

SIFFRAN

3700

Sedan 1953 har NNSC, Neutral Nations Supervisory Commission, övervakat vapenvilan mellan Syd- och Nordkorea. **Sverige ingår permanent i kommissionen som i november höll sitt 3700:e möte.**

SVENSK LEDDE AIR DROP-UPPDRAG

I SEPTEMBER DELTOG HEAVY Airlift Wing (HAW) i den internationella övningen Mobility Guardian 2019. Där genomfördes för första gången en fällning, en så kallad Air Drop, med en besättning helt utan amerikaner. Befälhavare var kapten Jörgen Skoglund, svensk C-17 pilot sedan flera år.

Mobility Guardian arrangeras av U.S. Air Force Air Mobility Command (AMC) varannat år. AMC ansvarar för allt transport- och lufttänkings-

flyg inom U.S. Air Force. Under veckan på Fairchild Air Force Base i Spokane, Washington, fick den svenska personalen och deras kollegor i tolvnationerssamarbetet Strategic Airlift Capability bra träning och erfarenhet att flyga uppdrag utanför hemmabasen Påpa i Ungern.

Redan under övningens för-

sta dag nåddes en milstolpe när Jörgen Skoglund var befälhavare för det första Air Drop-uppdraget utan amerikaner i pilot- eller lastmästarrollerna. Skoglund, med ett förflutet som pilot i C-130 Hercules, Jas 39 Gripen och AJ37 Viggen på Skaraborgs flygflottilj är den första icke-amerikanske pilo-

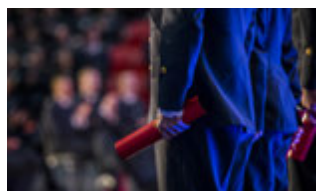

Kapten Jörgen Skoglund, C-17 pilot, ledde Air Drop-uppdraget.

ten i Heavy Airlift Wings historia att ta examen från U.S. Air Force Aircraft Commander Air Drop (ACAD)-utbildningen.

Mobility Guardian är AMC:s viktigaste storskaliga transportflygövning. I år deltog fler än 26 nationer, 60 flygplan och 2 500 personer. ◀

Text: Henrik Gebhardt/PAO, Heavy Airlift Wing

KADETTTER UTNÄMNDES TILL SPECIALISTOFFICERARE

Försvarsmakten fick i december ett tillskott på nästan 300 nya specialistofficerare. Kadetterna utnämndes till sergearter vid två ceremonier arrangerade av Militärhögskolan Halmstad och Sjöstridsskolan i Karlskrona.

– De nya specialistofficerarna kommer att stärka Försvarsmaktens tillväxt och förmåga, säger Anders Callert, Försvarsmaktens utbildningschef. De ska självklart fortsätta att utvecklas i sina respektive professioner, men de kommer att kunna göra nytta med omedelbar verkan, inte minst i utbildning av soldater, sjömän och rekryter.

Den grundläggande specialistofficersutbildningen är nu till ända. En ny fas i yrkeslivet väntar som yrkesofficerare. De nya specialistofficerarna representerar samtliga försvarsgrenar och ett trettiotal professioner. Alltifrån helikopterpiloter och olika typer av tekniker, till stridsvagnschefer med flera.

PÅ NY POST

Försvarsmakten placerar major **Mauro Stell** som regementsförvaltare vid TrängR från den 1 januari 2020.

Försvarsmakten placerar förvaltare **Ted Strömbäck** som regementsförvaltare vid I19 från den 1 januari 2020.

Försvarsmakten beviljar kommandör **Jan Ericsson** förlängd tjänstledighet för tjänstgöring vid FMV som enhetschef vid Marin

SystL under tiden 1 januari 2019 och tills vidare dock längst till 31 december 2021.

Försvarsmakten förlänger placering av överste **Mats Johansson** vid HKV Prod FPE som chef samordningsavdelningen från 1 januari 2021 tills vidare dock längst till 31 mars 2022.

Försvarsmakten förlänger placeringen av överste **Mattias Ardin** som chef för Gotlands

regemente (P 18) under perioden 1 januari 2021 och tills vidare dock längst till 31 december 2023.

Försvarsmakten placerar överste **Stefan Jönsson** som förbindelseofficer vid US European Command i Stuttgart från och med 1 september 2020 och som längst till 31 augusti 2022.

Försvarsmakten placerar överste **Andreas Odung** vid Leds Inri som chef för sektionen för

NYA FALLSKÄRMSJÄGARE FICK SIN ÖRN

I VÅRAS KOM UNGEFÄR 70 personer till förtesterna för fallskärmsjägartutbildning vid K3. Vid örnparaden som nyligen genomfördes dekorerades de 21 nya fallskärmsjägare som gått vidare och klarat av den faktiska utbildningen. Dagarna innan hade de gjort örnmarschen – en krävande insats bestående av luftlandsättning, framryckning och provande

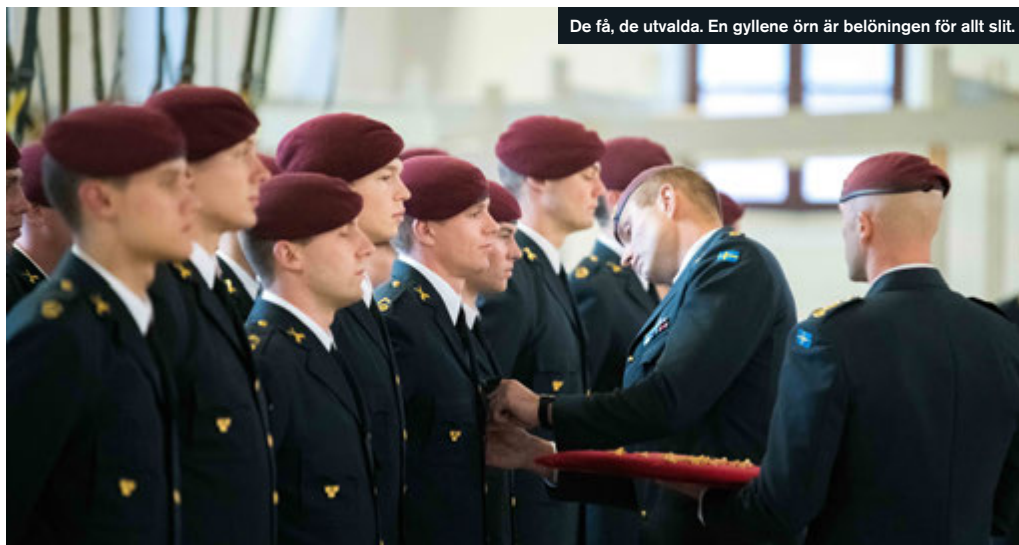
moment om totalt sju mil.

Viktor Janderberg, chef för fallskärmsjägarskvadronen, avslutade ceremonin med de bevingade orden som uttalas varje gång nya fallskärmsjägare utses:

– Fallskärmsjägare, genom att fästa den gyllene örnen på den plats på vapenrocken vartunder ert hjärta klappar erinrar jag er om de krav som därigenom ställs på er.

En fallskärmsjägare är i alla avseenden en föregångsman. Inte bara i krig, utan också i fred. En fallskärmsjägars handlingar ska alltid präglas av fallskärmsjägarnas valspråk som är vilja, mod och uthållighet. Viljan att göra något, modet att våga göra det och uthållighet att göra det även under de största påfrestningarna. ◀

Text & Foto Robin Krüger/K3

De få, de utvalda. En gyllene örn är belöningen för allt slit.

försvarsplanering i Högkvarteret från och med 1 november 2019 och tills vidare dock längst till 31 augusti 2021.

Försvarsmakten placerar kommandör **Jonas Wikström** som militärrådgivare vid Utrikesdepartementet från 1 november 2019 tills vidare dock längst till 31 juli 2021. Vid tillträdet befordras Jonas Wikström till flottiljamaral.

Försvarsmakten placerar brigadge-

neral **Lennart Kvannbäcken** som ställföreträdande chef Leds CIO under perioden 1 november 2019 och tills vidare dock längst till 31 juli 2021.

Försvarsmakten placerar överstelöjtnant **Stefan Pettersson** som chef 2:a brigaden, P4, under perioden 1 november 2019 och tills vidare dock längst till 1 november 2022. Han utnämns samtidigt till överste.

Försvarsmakten placerar brigadgeneral **Carl-Johan Edström** som flygvapenchef under perioden 1 oktober 2019 och tills vidare dock längst till 30 september 2023. Han befordras vid tillträdet till generalmajor.

Försvarsmakten placerar förvaltare **Lars Westerberg** som regementsförvaltare vid K3 från den 1 juli 2019.

PORTRÄTTET

Text *Johanna Toll/LedsKomm* Foto *Joel Thungren/ComCam*

FULL FART PÅ FRITIDEN

För Anton Bernats-Hager är rally en livsstil

” Ända sen jag var liten har jag älskat rally. Jag kommer från Värmland där rally är en folksport, och redan tidigt ville jag köra själv. Som tonåring byggde jag om en Volvo 240 till rallybil. Jag tog körkort samma dag som jag fyllde 18 och började genast tävla i Volvo Original Cup. Min familj har vare sig bil- eller rallyintresse, men har ändå alltid stöttat mig; min mor skötte all administration kring mitt rallyteam i många år. Bilen vi tävlar med idag är en Toyota Corolla i klassen trimmat 2wd. Klassen är tuff och både bil och team måste vara på topp för att prestera väl. Det bästa med

rally är att det är en lagsport, utan mitt fantastiska team och familj skulle jag inte kunna tävla. Under årens lopp har jag upplevt en del olyckor, en gång blev min kartläsare allvarligt skadad, men lyckligtvis återhämtade han sig helt. För mig är rally en livsstil, tävlandet är bara en liten del av det, nästan all min fritid tillbringar jag i garaget och jobbar med bilen. Visst har jag vunnit en massa tävlingar, men det är inte det viktigaste, när jag flyttade för ett tag sen slängde jag faktiskt två flyttkartonger med pokaler. Min tanke är alltid att de största segrarna ligger framför mig. ”

ANTON BERNATS-HAGER

Gör: Teknisk chef för internationella utbildningsenheten, Livgardet.

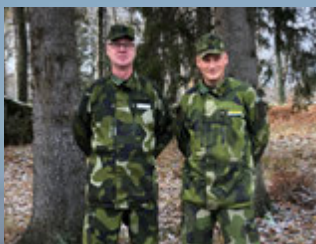
Bor: Örsundsbro.

Familj: Fru och två döttrar, 8 och 2 år.

Rallyteam: Krister Karlsson, George Ekdahl och kartläsare Fredrik Wesslén. Hela teamet jobbar i FM, men Krister är pensionär efter 30 år i FM.

Okänd talang: Trummis i jazzband och nybliven rullskidåkare.

Facebook: Rallyteam Bernats-Hager och Wesslén, följ dem gärna där.

Till vardags ingår Fredrik och Anton i det gröna laget.

Fartfylld fritid. Kartläsaren Fredrik Wesslén (till vänster) och föraren Anton Bernats-Hager är de snabbaste bilförarna i Försvarsmakten.

Under Swenex prövades för första gången en taktisk traumatrop, en slags flytande akutmottagning. Med hjälp av traumavård kan skadade sövas och stabiliseras innan de transporteras vidare till ett militärt fältsjukhus eller civilt sjukhus.

SJÖKATASTROF PÅ SCHEMAT

Olika sjukvårdsmoment, bogsering och totalförsvarsförmågor övades för första gången på tjugo år under marinövning Swenex19.

HUR MÅNGA SKADADE kan transporteras från öar, från fartyg till sjöss och hela vägen in till sjukhus? Transport av skadade och sjuktransportsledningsförmågan stod i fokus när marinens största sjukvårdsovningsmoment på 20 år genomfördes under övningen Swenex.

Tidigt en onsdagsmorgon får vakten i Örlogshamnen i Karlskrona ett larm om ett misstänkt intrång på skyddsobjektet Tras-

halla på ön Aspö i Karlskronas skärgård. Marinbasen skickar ut en insatsgrupp för att undersöka larmet och hamnar i strid med ett misstänkt sabotageförband. Fem personer skadas i striden.

Samtidigt befinner sig fartyget HMS Trossö vid örlogsbasen Karlskrona för att ta ombord delar av en hemvärnspluton som ska grupperas ut till skyddsobjektet Trashalla. När fartyget närmar sig Aspö går det på en mina. Fem personer omkommer och ett 30-tal blir skadade, varav 18 svårt. Fartyget lyckas förtöja vid Trashalla trots sina skador.

Det här är inledningsscenariot i skadetransportsmo-

mentet under övningen Swenex.

CIVILA RESURSER BEHÖVS

HELA SJUKVÅRDSLINAN ÖVADES, från skadeplatsen och transporten, till den definitiva vården. Vid större krissituationer med stort antal skadade och sjuka krävs det mer än försvarets egna resurser. Den här typen av övningsmoment är viktiga för att hantera problemställningar ur ett totalförsvarsperspektiv. Hur kommunicerar det civila och militära med varandra? Hur stor mängd utrustning och logistik krävs för att transportera och ta hand om stora mängder skadade?

Samtliga skadade skulle

Ett tillfälligt fältsjukhus ställdes upp på Blekinge flygflottilj.

REBECCA LANDBERG/FÖRSVARSMAKTEN

Bärgning av HMS Trossö. Kustbevakningen deltog i Swenex för att utveckla samarbetet med marinen och öka förmågan.

BEZAV MAHMOD/COMCAM

Alla avdelningarna på region Blekinges sjukhus i Karlskrona involverades i masskadeövningen.

REBECCA SIGNÅS/FÖRSVARSMAKTEN

”När fartyget närmar sig Aspö går det på en mina. Fem personer omkommer och ett trettiotal blir skadade.”

transporteras från Aspö till det tillfälligt uppställda fältsjukhuset på Blekinge flygflottilj (F 17) i Ronneby eller till akuten på Blekingesjukhuset i Karlskrona och vidare ut på sjukhusets avdelningar. Samtliga avdelningar på sjukhuset berördes i övningen.

KUSTBEVAKNINGEN BÄRGADE HMS TROSSÖ

VAD HÄNDE MED det skadade

fartyget HMS Trossö? Fartyget blev i övningen bogserat tillbaka till örlogshamnen i Karlskrona med ett av Kustbevakningens fartyg.

Under Swenex deltog Kustbevakningen med flygplan, fartyg samt stabspersonal. Samarbetet med Kustbevakningen är viktigt ur ett totalförsvarsperspektiv. Försvarsmakten får nyttja Kustbevakningen i högre beredskap och metoder

behöver utvecklas för hur Kustbevakningen ska kunna lösa en vardagsuppgift med militära förband. Under Aurora 20 planeras Kustbevakningen att delta i större omfattning. <

Text **Rebecca Landberg/**
Marinstaben

FAKTA SWENEX 19

» I oktober genomfördes årets stora marinövning, Swenex 19. Omkring 2000 personer medverkade i övningen som har tagit ett år att planera.

» 15 fartyg och ett antal helikoptrar och stridsflyg övade under knappt två veckors tid i sydöstra Sverige, främst i Blekinges kustband och i vattnen från Oskarshamn ner till Hanöbukten.

» Ett stort antal funktioner, system och kunskaper testades i syfte att förbättra och utveckla det som marinen är satt att lösa: att försvara Sveriges vatten och kuster.

» De övergripande målen för Swenex har varit att öva väpnad strid och marinens förmåga att genomföra sjöövervaknings- och sjöfartsskyddsoperationer samt kustförsvarsoperationer.

Helikoptern är en viktig enhet i de marina övningarna. Förutom att kunna stötta med transporter används helikoptern också som en sensor vid bland annat ubåtsjakt.

JIMMIE ADAMSSON/FÖRSVARSMAKTEN

EN SMYGTIT

Livgardet fyller år och Aurora 20, den största svenska övningen i modern tid, ska genomföras.

Vi listar tio höjdpunkter i Försvarsmakten nästa år.

Text Charlotta Börjesson & Johanna Toll/LedsKomm

1. LIVGARDET 499 ÅR

När 14 januari.

Vad Livgardet 499 år firas traditionsenligt. Under dagen sker även aktiviteter kring Försvarsmaktens värdegrund och uppförandekod.

Var Livgardet, Stockholm.

Vilka Personal från Livgardet och närstående föreningar deltar.

Varför Regementet har anor från Gustav Vasas tid och är ett av världens äldsta.

5. AURORA 2020

När 11–29 maj.

Vad Den största svenska militära övningen i modern tid.

Var Södra Sverige, på Gotland och i Norrland.

Vilka Övningen omfattar alla försvarsgrenar och även internationella förband.

Varför Målet är att öva för ett starkare försvar tillsammans med andra.

6. VETERANDAGEN

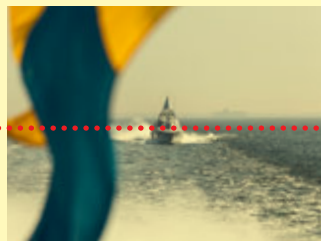
När 29 maj.

Vad Alla veteraner som deltog i Cypern-insatsen UNFICYP 1964–1993 uppmärksammas. Även utdelning av minnesjetonger.

Var Vid Sjöhistoriska muséet, Stockholm.

Vilka 15 000 veteraner bjuds in.

Varför Insatsen är den mest omfattande i myndighetens historia.

7. BALTOPS, BALTIC OPERATIONS

När 7–20 juni.

Vad Amerikanska årliga övningen Baltops, Baltic Operations, med luftförsvar, ubåtsjakt, ytstrid, minröjning, ubåtsoperationer och landstigningsoperationer.

Var Södra Östersjön.

Vilka Östersjönationer. Sverige deltar med en ubåt, korvetter och minröjningsfartyg.

Varför Försvarsmaktens främsta syfte är att öva och utveckla samverkan med Nato.

T PÅ 2020

2. TOTALFÖRSVARSOVNING 2020

När Hela år 2020.

Vad Övning av Sveriges totalförsvär.

Var Hela landet.

Vilka Utöver Försvarsmakten även kommuner, regioner, länsstyrelser, myndigheter, frivilliga försvarsorganisationer, Sveriges Radio, Svenska kyrkan och delar av näringslivet. Totalt 400 aktörer.

Varför För att förstärka totalförsvaret enligt regeringsbeslut.

3. VINTERSOL

När 9–27 mars.

Vad Övning för flyget och armén, samt slutövning för vissa rekryter i de fyra nordligaste länen.

Var Huvudsakligen Bodens skjutfält och Lombens skjutfält.

Vilka Delar av flygvapnet och armén.

Varför Bland annat för utveckling av brigad- och vinterförmåga.

4. FÖRÄNDRAD MALI-INSATS

När April till november.

Vad Det svenska bidraget till FN-insatsen Minusma förändras. Mali 11 lämnar Timbuktu för ny etablering i Gao. När Mali 12 genomfört denna roteras uppdraget över till Mali 13 i november.

Var Mali.

Vilka Svenska insatsstyrkor under FN-mandat, huvudsakligen från Trängregementet i Skövde.

Varför För att fortsätta bidra till fredsprocessen.

8. NORTHERN COASTS

När Första halvan av september.

Vad Marinövningen Northern Coasts, Noco, US Navy. Övningen har genomförts sedan 2007, alltid med svenskt deltagande.

Var Södra och sydvästra Östersjön.

Vilka Två minröjningsfartyg, ett stödfartyg och en ubåt.

Varför Syftet är att öva staber och enheter i trånga farvatten.

9. FÖRSVARSMAKTS- MÄSTERSKAPEN, FMM

När September eller oktober, meddelas senare.

Vad Försvarsmaktsmästerskapen 2020

Var Meddelas senare.

10. FÖRSVARSBESLUT 2020

När Mitten av december.

Vad Regeringen presenterar Försvarsbeslut 2020, som beskriver åtgärder för att möta riksdagens beslut om bland annat ökad operativ förmåga i krigsförbanden och en ökad totalförsvärsförmåga.

Varför Försvarsbeslut 2020 anger inriktningen för Försvarsmakten de kommande fem åren.

FYRA STRIDSUNIFORMER

Totalt 480 soldater från Sverige, Finland, Norge och Danmark ska testa fyra olika uniformssystem under vintern och våren. Vinnande leverantör får i uppdrag att producera den framtida nordiska stridsuniformen.

NU ÄR DET dags för fälttester av nya uniformstyper. Soldater på I19 i Boden, Lv6 i Halmstad, Amf 1 i Berga, F 17 i Ronneby, Trångeregementet i Skövde och K3 i Karlsborg ska under vintern och våren utvärdera olika modeller från de leverantörer som är kvalificerade för det gemensamma nordiska uniformsprojektet.

I december får de soldater

som deltar i testerna öppna lådorna med de uppsydda uniformssystemen från leverantörerna. Det är starten på omfattande tester under perioden december 2019 till maj 2020. Testerna genomförs förutom i Sverige även i Norge, Finland och Danmark.

– Ett viktigt krav för projektet är att systemet ska vara anpassat till både män och kvinnor i alla militära uppgifter. Därför är fördelningen mellan män och kvinnor i testet prioriterat, säger Mia Nilsson, projektledare på FMV.

EN DESIGN, OLIKA KAMOUFLAGE
PROJEKTET SOM GÅR under namnet Nordic Combat Uni-

form är en del av det nordiska samarbetet Nordefco. De fyra nordiska länderna har enats om funktionella krav som kommer att resultera i ett gemensamt flexibelt uniformssystem där endast ytterplaggens kamouflagemönster skiljer sig åt.

Uniformssystemet ska klara olika typer av klimat – från mycket kalla vintermiljöer till extremt varma förutsättningar som i öken och djungel. De funktionella kraven är baserade på erfarenheter från användare och experter i de fyra länderna.

I anbudet har leverantörerna beskrivit hur deras uniformssystem motsvarar de funktionella kraven från projektet. Baserat på detta har projektet bjudit

”Det ska bli mycket intressant att se hur soldaterna uppfattar leverantörernas lösningar.”

Alternativ 1

Alternativ 2.

R HÅRDTESTAS I FÄLT

in de leverantörer som klarade förkvalificeringen till tester.

BRUKARTESTER

SOLDATERNA SOM DELTAR I testerna kommer att delas in i grupper, där varje grupp kommer att utrustas med en konfiguration från en av leverantörerna som är med i upphandlingen. De får även utbildning från respektive leverantör.

Soldaterna kommer att använda uniformen dagligen och i samband med övningar under flera olika årstider och i skilda miljöer.

– Det ska bli mycket intressant att se hur soldaterna uppfattar leverantörernas lösningar, säger Mia Nilsson.

Soldaterna får kontinuerligt fylla i enkäter framtagna av Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI. Projektet kommer sedan att analysera dessa

tillsammans med de labbtester som också ska göras och sammanställa allt till en teknisk bedömning av uniformssystemen.

– Den största fördelen med det nordiska samarbetet är de omfattande testerna som kommer att göras av 480 soldater från fyra länder, från värnpliktiga till medlemmar i specialförbanden, säger Mia Nilsson.

JÄTTEORDER

EN AV FÖRDELARNA med ett gemensamt stridsuniformsprojekt är storleken på upphandlingen. Med ett kontraktvärde på 425 miljoner euro (cirka 4,5 miljarder kronor) har det attraherat leverantörer från hela världen. Bedömningen kommer tillsammans med anbuderna från leverantörerna att ligga till grund för beslutet om vem som får uppdraget att leverera den

nordiska stridsuniformen. <

Text **Johan Lundgren/
LedsKomm**

NORDIC COMBAT UNIFORM

» NCU-projektet startade 2016 och är en del av Nordefco, Nordic Defence Cooperation. I det uniformssystem som de fyra nordiska länderna enats om ingår allt från underkläder till ytterplagg i olika konfigurationer; nordisk, europeisk, djungel och öken.

» Leverantör utses i slutet av 2020 efter en sammanvägning av användartester, labbtester och anbudshandlingarna. De första leveranserna till Sverige beräknas ske 2023.

» Värdet av hela NCU-projektet under den sjuåriga kontraktperioden 2021–2027 uppgår som mest till 425 miljoner euro för samtliga fyra länder.

Alternativ 3.

Alternativ 4.

DYSFUNKTIONELLA STRUKTURER I FOKUS

Temat för årets stora NOAK-konferens riktade strålkastaren mot mansnormer. Konferensen, som firar tio år nästa år, är ett välsmort samarbete mellan HRC som arrangör och Ledningsregementets värdskap. Åhörarna fick två inspirerande dagar.

ÖVERBEFÄLHAVAREN INLEDE konferensen med budskapet att samhällets förtroende för Försvarsmakten vilar på det fundament som värdegrunden utgör, och den inkluderar alla oavsett befattning eller anställningsform. Åtgärderna som vidtagits på strukturell nivå måste också mötas av den enskilda individens ansvar, insikter och ansträngningar. I den tillväxt myndigheten står inför är värdegrundsarbetet den solida basen.

Ida Texéll, kommundirektör i Upplands-Bro, berättade hur hon hittat strategier för att utmana och förändra dysfunktionella strukturer och miljöer. Två råd var att bygga på det som fungerar väl samt sambandet mellan individen, teamet och ledaren.

Viktoria Saxby, som är en av coacherna inom FM Gender Coach Program, föreläste utifrån sin nyutkomna bok, *Den nya mannen – om pojkar, män och slutet på könskampen*. Hon belyste de problemskapande maskulinitetsnormerna och att det som man kan vara mycket svårt att utmana dem.

Dagens siste talare var fotbollsdomaren Jonas Eriksson. Med humor och exempel från världsarenorna gav han åhörarna nya perspektiv på "stressig arbetsmiljö", "ha många bollar i luften" och "fatta avgö-

FÖRSVARSMAKTEN

Skratt och allvar. Många möten och insiktsfulla samtal mellan föreläsningarna.

FÖRSVARSMAKTEN

VICTORIA STRÖM/FÖRSVARSMAKTEN

Även de yngsta fick plats. Överbefälhavaren påminde om att värdegrunden är ett fundament för Försvarsmakten.

rande beslut på stående fot". Föreläsningen manade till eftertanke om den hårda och ofta kompromisslösa miljön inom manlig fotboll på högsta nivå.

MATERIELEN MÅSTE BLI MER JÄMSTÄLLD

BRIGADGENERAL JONAS Wikman, Försvarsmaktens resursproduktionschef, inledde dag två. Den ständiga materielfrågan som myndigheten stått och stampat i, fick ett välbehövligt lyft. Han berättade att man nu undersöker bakomliggande faktorer till varför materiellområdet är så ojämnt ställt. Den här förståelsen ska sedan ligga till grund för att åtgärda jämställdhetsprobleme-

nen inom materiellområdet.

NOAK-konferensen avslutades med att Evelina Bonnier, FOI och Arita Holmberg, FHS redogjorde för sina studier. FOI-studiens visade på skillnader i befordringstakt mellan män och kvinnor. Studien som FHS bedriver undersöker hur det interna motståndet mot jämställdhetsarbetet i myndigheten ser ut.

»» Två år efter #givakt- ochbitihop har vi tagit avgörande steg framåt. Kanske är vi på väg att förstå innebörden av att som medarbetare leva vår värdegrund fullt ut i alla sammanhang. ◀

Text **Hanna Jungwallius/FMTIS**

SÅ BLIR FÖRSVARSMAKTEN 2025

Den 15 november presenterade överbefälhavare Micael Bydén sin analys av hur Försvarsmakten bör utvecklas fram till 2025. Slutgiltigt besked väntas i december 2020 då Försvarsberedningen fattar beslut om vad som ska gälla för perioden 2021–2025.

FÖRSLAG TILL FÖRÄNDRINGAR 2021–2025.

Den nya krigsorganisationen Även hemvärn och civilanställda ingår.

Idag: cirka 55 000

2025: cirka 70 000

Värnpliktiga per år

Idag: cirka 4 000

2025: cirka 8 000

EXEMPEL PÅ TILLVÄXT

Armén

- >>> Två brigader ska bli tre.
- >>> Utveckling av en jägarbataljon i Norrland.
- >>> Ytterligare artillerisystem Archer tas i bruk.
- >>> Modifiering av stridsvagn 122 och stridsfordon 90 påbörjas.

Marinen

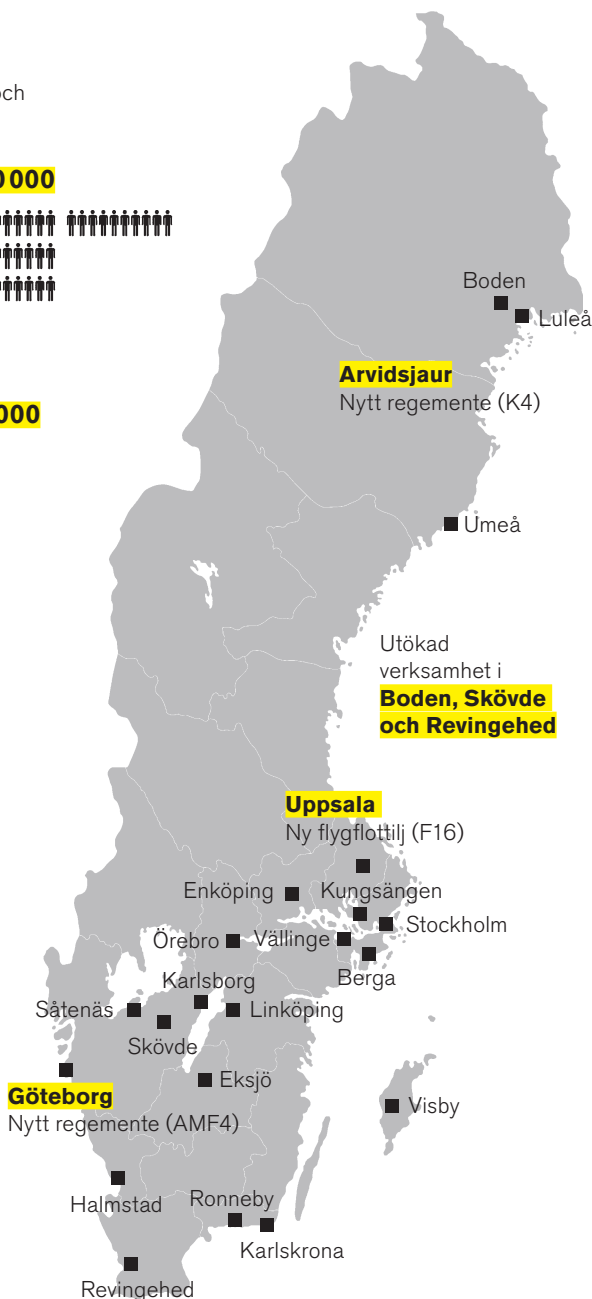
- >>> Fem korvetter (Visbyklass) moderniseras och får ny beväpning.
- >>> Stridsbåtar byts ut.
- >>> Inköp av en ny lätt kustrobot.

Flyget

- >>> Sex flygstridsdivisioner behålls.
- >>> Förmågan att starta och landa från utspridda flygbaser förstärks.
- >>> Nytt skolflygsystem.
- >>> Jas 39 C/D behålls.

ÖB vill uppnå

- >>> Att den militära förmågan ökar.
- >>> Att uthålligheten ökar.
- >>> Stabil grund för fortsatt tillväxt.

VÅR VÄXANDE FÖRMÅGA

RICKARD TÖRNHJELM

STRID PÅ KNIVEN. Fjärde sjöstridsflottiljen ordnade kocktävling vid Skeppsbrokajen i Stockholm. Patrik Livchitz från HMS Modig segrade i prestigemötet.

NÄSTA GENERATION. Amfibieregementet tog emot 112 nya rekryter i juli och plötsligt pulserade Göteborgs garnison av liv.

NYA FÖRSVARSGRENSSTABER INRÄTTADES I ENKÖPING, PÅ MUSKÖ OCH I UPPSALA. VÅRA INTERNATIONELLA SAMARBETEN FÖRDJUPADES OCH LUFTVÄRNET STÄRKTES. BÄST AV ALLT: TUSENTALS UNGA VÄRNPLIKTIGA FYLLDE KASERNER ÖVER HELA LANDET. FÖRSVARETS FORUM PRESENTERAR 2019 ÅRS HÖJDPUNKTER.

MIKAEL JAKOBSSON/FÖRSVARSMAKTEN
ANTON THORSTENSSON/EDUCAM

VINNARVRÅL. Cecilia Sjöholm krigar sig till bronsmedalj i marin femkamp under Military World Games i Kina och är överlycklig.

DET LJUSNAR PÅ GOTLAND. Efter ett intensivt år med rekryteringar, byggnationer, tuffa övningar och stärkt luftförsvar är Gotlands regemente åter ett fundament i Sveriges försvarsförmåga.

DÖDÖVNING I MALI. Vad händer om en kamrat stupar eller avlider i tjänsten? Fältpräst Jimmy Werf, Mali 09, arrangerade en realistisk begravningsceremoni där cheferna övade på att hantera de riktigt svåra frågorna.

POMPA OCH STÅT I ENKÖPING.

I januari invigdes arméstabens nya placeringssort med tal av bland andra arméchefen Karl Engelbrektsen. Samtidigt hölls en ceremoni för nya flygstaben i Uppsala. I september fullbordades stabernas utflyttning med marinstabens lokalisering till Muskö.

TRIUMF I ESTLAND. Försvarsmaktens hockeykrigare knep en bronsmedalj i Baltic Military Winter Games. Det blev jämna och tuffa matcher mot duktiga Estland, Lettland och Litauen, men inget slog den sköna känslan som infann sig när vårt lag spöade kanadickerna med 8-0.

MIKAEL JOHANSSON/FÖRSVARSMAKTEN

RICKARD TORNHJELM

HÖGTRYCK PÅ BERGA. Fjärde sjöstridsflottiljens kvinnliga nätverk arrangerade en prova-på-helg för tjejer med målet att nå dem som bor i utanförskapsområden i Stockholm. På programmet stod brandsläckning ombord på ett fartyg, stridshinderbana och annat skoj. "Det borde vara minst fem dagar", sa Frida, en nöjd deltagare.

GÖTEBORG I VÅRA HJÄRTAN. I mars övade marinen förmågan att försvara västkusten och säkra hamnarna. Huvuddelen av Sveriges import och export går sjövägen och bara efter några dagar blir läget kritiskt om transporterna stryps. Här genomför Amphibieregementet och Fjärde sjöstridsflottiljen en eskortövning med Stena Danica.

TREDJE HELIKOPTERSKvadron

MONARKEN I MALI. Camp Nobel utanför Timbuktu hedrades med ett besök av kung Carl XVI Gustaf i oktober. Kungen fick en grundlig genomgång av verksamheten och visade stort intresse för Mali 10:s insatser. "Jag har fått möta ett väl fungerande och professionellt förband", konstaterade kungen.

RICKARD TÖRNHELM/COMCAM

OLE-SVERRE HAUGLI/FORSVARET

NORDISK STYRKA. Över 10000 deltagare från Sverige, Finland, Norge, USA och Storbritannien släpptes loss på en yta lika stor som Skåne. Den stora vinterövningen i Norrbotten, Northern Wind, blev precis lika realistisk och krävande som övningsledningen hade önskat. På bilden en norsk sjukvårdsgrupp under en paus i striderna.

ÖKENRÄVARNA. Under uppdrag i Moptioområdet i centrala Mali fick Mali 09 bland mycket annat hantera olika vädertyper. Här sandstorm och dålig sikt. Målet för svenskarnas operationer var att medla och lugna känslorna i en blodig etnisk konflikt som plågar lokalsamhället.

PAMPIGT PÅ PLATTAN. En dag i augusti startade högvaktsavlösningen för ovanlighets skull från Sergels torg istället för armémuseum. Det var en del i eventet "Sommar på Sergels torg" och Livkompaniet och Marinens musikkår ställde gärna upp. Turisterna plockade fram kamerorna och trivdes.

KRISTOFFER OLOFSSON/FÖRSVARSMAKTEN

BROTHERS IN ARMS.

En mixad rote med Jas 39 Gripen och finska flygvapnets F 18 Hornet flyger över norra Sverige under Flygvapenövning 19. Länderna har samarbetat sedan början av 2000-talet så det mesta flyter smidigt. Under årets övning handlade det mycket om bemästra vintermiljön: snö, kyla, is och mörker.

ASTRID AMTEIN/FÖRSVARSMAKTEN

HEMVARNET

VÅR NYE MAGISTER. Den 29 maj genomförde Hemvärnet den första Uniform-på-jobbet-dagen över hela landet. Syftet var att manifestera bredden på Hemvärnets frivilliga engagemang i försvaret. Läraren Pål Abbeyd, befäl på bataljonsstaben Gävleborgsbataljonen, möttes av nyfikna och frågvisa elever i Sandviken.

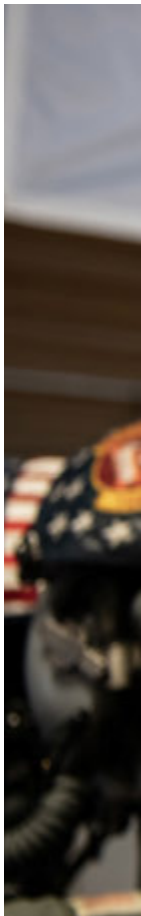
GODA GRANNAR. Relationen mellan Amfibieregementet och Nylands Brigad är varm. Många är kompisar sen gammalt och det märks vid övningar. I augusti genomfördes Shallow Waters, där den svensk-finska amfibiestyrkan SFATU framgångsrikt försvarade den finska skärgården.

I VÄNTANS TIDER. Kön till förrådet på Amfibieregementet och Försvarsmedicinskt centrum var lång när rekryterna skulle hämta utrustningen. Nervositet och förväntan i luften. I augusti skedde den största inryckningen till Göteborg sedan plikten återinfördes och är ett synligt bevis på att stadens betydelse prioriteras upp.

MIKAEL JAKOBSSON/FÖRSVARSMAKTEN

JESPER SUNDSTRÖM/FÖRSVARSMAKTEN

JIMMY CROONA/COMCAM

STOLTA CHEFER. Överste Anders Svensson, regementschef Lv 6 och arméchefen Karl Engelbrektson (till höger) tar emot Robot98 under en ceremoni i Halmstad i augusti. Monterad på en lavett på bandvagn 410 ersätter Robot98 trotjänaren Robot70. Robot98 har bland annat dubbla räckvidden och högre höjdtäckning. En stark uppgradering av Sveriges luftförsvar.

CAPTAIN AMERICA PÅ BESÖK HOS F21?

Inte riktigt. Däremot en styrka med F 16 C-plan från US Air National Guard, South Carolina som hade tagit sig hela vägen för att delta i multinationella Arctic Challenge Exercise 2019. ACE hålls vartannat år i norra Sverige, Norge och Finland – ett av världens största övningsområden för flyg. I år deltog cirka 140 flygplan.

FOTO JFRIDA WILLIAMSSON/FORSVARSMAKTEN

VÄST OCH ÖST SKA

FÖRSVARAS! Under hösten har Försvarsmakten ökat närvaron i strategiskt viktiga nedre Norrland. Förband från hela landet har bidragit med olika aktiviteter. Som här, när tre pansarfordon tillfälligt gjort paus framför Dragon Gate i Älvkarleby.

BEZAV MAHMUD/COMCAM

RÖJDYKARNA/FÖRSVARSMAKTEN

ANTON THORSTENSSON/COMCAM

JØRGEN NILSSON

KLIMATSMART ORKESTER. Efter att ha legat vilande i tio år så drog Hemvärnets cykelorkester igång igen. Orkestern består av 13 medlemmar ur Hemvärnets musikkår Östergötland och charmar nu publiken var de än uppträder.

TOMAS ERKSSON

HJÄLTEN FRÅN ESTONIA. Löjtnant Torbjörn Olsen tjänstgjorde som ytbärgare den ödesdigra natten för 25 år sedan då Estonia sjönk och 852 människor förolyckades. Med risk för eget liv räddade Torbjörn sex människor ur det iskalla havet.

DEN LÅNGA RODDEN. Ungefär 30 000 årtag och 19 timmar krävs för att ro de tre ton tunga valbåtarna från Skredsvik i Bohuslän till norska gränsen. Det handlar om den årliga Norgerodden, den traditionella tävlingen mellan röjdykeleverna och de etablerade röjdykarna. Bygger kamratskap – och valkiga nävar.

TRIUMFENS ÖGONBLICK.

Cecilia Sjöholm, marin femkamp, lyckas med knapp marginal pressa sig förbi kinesiskan i den avslutande löpningen och ta brons. Kompisen Melina Westerberg jublar. Senare tar Cecilia, Melina och Josefin Bengtsson silver i lagtävlingen.

UKRAINA

KUNSKAPSLYFTET

Ukraina är i stort behov av välutbildade underofficerare och instruktörer. Reservofficeren Adrian Stiessel är en av svenskarna som "tränar tränarna".

TRETTONTUSEN PERSONER har fått sätta livet till vid fronten i öster sedan 2014. Ukraina bygger upp sitt försvar och sin säkerhetssektor

i snabb takt nu. Reservofficeren Adrian Stiessel är en av fyra svenskar som genom den kanadensiska utbildningsinsatsen Operation Unifier i högsta grad bidrar till utveckling.

– Våra ukrainska kollegor har en fantastisk vilja och inställning när det gäller att ta till sig det vi kan bidra med, konstaterar Adrian. Det inger respekt att Ukrainas försvars-

makt under pågående konflikt genomför så pass genomgripande reformer med målsättningen att uppnå Natostandard på sin försvarsmakt.

Behovet av underofficerare i Ukrainas relativt nya befäls-system är mycket stort. Just nu arbetar Adrian och en svensk kollega för att utveckla utbildningen av soldater och underofficerare på National-

Full koncentration. Adrian övervakar gruppens försvar av stridsställning under skjutledarutbildningen.

gardets största utbildningsanläggning i Zolochiv med cirka 1 000 elever.

– De kommer från hela landet och därför handlar det främst om utveckling av personliga färdigheter, berättar Adrian, som har gedigen erfarenhet av utbildning från sin tidigare tjänstgöring som soldat och instruktör på den militära grundutbildningen på både P7 och F17.

SVENSK UTBILDNINGSKULTUR INSPIRERAR

MEN UPPGIFTEN ÄR inte att

handleda soldaterna utan att främst stödja instruktörerna, det vill säga ”train the trainers”. I somras observerade den svenska personalen till exempel att resultaten på skjutbanan kunde utvecklas. Då skapades snabbt en skjutledarutbildning för att stärka de ukrainska instruktörerna i sin roll. Den svenska och ukrainska utbildningskulturen skiljer sig dock en del där den sistnämnda kan upplevas som mer toppstyrd än den svenska.

– Vi får använda fingertoppskänsla och god kommunika-

tion för att ”gifta ihop” oss pedagogiskt, förklarar Adrian. Vi närmar oss varandra stegvis och försöker jobba målinriktat med en röd tråd genom utbildningen. För oss är det viktigt att eleverna och instruktörerna förstår hur delarna bygger en helhet som vi övar och testar i slutet av kursen.

De svenska instruktörerna försöker även inspirera utbildningskulturen med svenska adelsmärken som regelbunden reflektion, återkoppling och decentraliserad uppdragstaktik. – Vi försöker väva in mer reflek-

ÖVERST VÄNSTER: Chefsbesök på skjutbanan. Överste Kulyk informeras om vad som pågått under dagen och hur träningen fortskrider. ÖVERST HÖGER: Genomgång före skjutövning. NEDERST VÄNSTER: Operation Unifier bidrar också till att utveckla utbildningen i sjukvård. NEDERST HÖGER: Visitation före skjutning.

UKRAINA

VÄNSTER: Lära för livet. Adrian upplever en enorm kunskapsörst och motivation hos de ukrainska eleverna.
HÖGER: Många utbildningslokaler renoveras just nu, även logement och matsalar.

tion över vad vi gör bra eller mindre bra för att individen ska utvecklas och bli skickligare. På sikt hoppas vi också att instruktörerna och de som planerar kurserna kan få lite större mandat i vardagen att göra situationsanpassade förändringar för att kunna jobba mer målinriktat och uppnå snabbare resultatutveckling, säger Adrian.

Att det svenska bidraget med nya tankar och idéer är uppskattat råder det inget tvivel om. Man har definitivt ledningens respekt och gehör. Nästan varje dag åter chefen för utbildningscentret, överste Kulyk, lunch med de svenska kollegorna.

– Vi pratar mycket om utveckling av utbildningsplaner, genomförandeidéer och lärarhandledning, berättar Adrian. Jag känner verkligen att de lyssnar på oss och att vi får ett stort förtroende. Vi jobbar hårt för det förtroendet, är med därute och visar vad vi går för.

UTBILDAR ARMÉ SOM HAR KVALIFICERAT MOTSTÅND

JUST NU PÅGÅR planering för en ny utbildning, en ”fanjunkarutbildning”, som om allt går i lås kan genomföras för första

Adrian Stiessel, reservofficer i internationell tjänst.

gången under första kvartalet nästa år. Det återstår att se om Adrian hinner vara med om det eller om det blir nästa ”rotation” med svensk personal.

För Adrian Stiessel stod ”planeterna” rätt när erbjudandet om utbildningsinsatsen i Ukraina kom under sommaren, precis efter genomförd anpassad reservofficersutbildning (AROU) på Militärhögskolan Halmstad. Beslutet att åka ångrar han inte: – Det är inte ofta det finns

möjlighet att delta i en utbildningsinsats där vi jobbar med en modern armé som har ett kvalificerat motstånd. Jag brinner dessutom för att lära andra. Det är det jag är bra på. Glädje för mig i den här utmaningen är när jag ser i soldaternas och instruktörernas ögon att de tar till sig det jag har att förmedla och i handling visar att de utvecklas. <

Text **Charlotte Pettersson/ Militärhögskolan Halmstad**
Foto **Anders Blom & Charlotte Pettersson.**

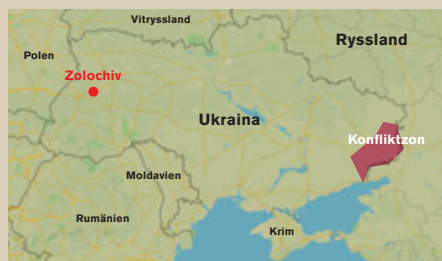
SÅ BLIR DU INSTRUKTÖR I UKRAINA

VILL DU JOBBA MED OPERATION UNIFIER?

>>> Operation Unifier är en kanadensisk utbildningsinsats i Ukraina där Sverige bidrar med två instruktörer, en militärtolk och en chef för det svenska bidraget.

>>> Tillsammans med andra länder hjälper Operation Unifier Ukraina att utveckla sin säkerhetssektor för att behålla ukrainsk suveränitet, säkerhet och stabilitet.

>>> Instruktörerna

Konflikten i östra Ukraina har pågått sedan våren 2014, då den Rysslandsvänlige presidenten Viktor Janukovyjt avsattes från sin post.

roterar varje halvår och rekryteras av Militärhögskolan Halmstad. Om du är intresserad av att jobba som instruktör och är

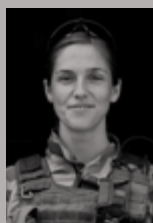
specialist- eller reservofficer (OR7 eller OR8) är du välkommen att kontakta utbildningschef Conny Hansen, conny.hansen@mil.se.

MALI 10

KOMPLETT UTRUSTAD

**I FEMTIO GRADERS VÄRME BÄR SOLDATER OCH
OFFICERARE SINA KROPPSSKYDD SOM VÄGER
MINST 15 KILO. MEN VAD HAR DE I DEM?**

Text Dag Enander/PIO Malio Foto Rickard Törnhjelm/ComCam

Lina Jerner,
gruppchef på
Mobile Medical
Team.

Denny Hellgren,
ställföreträdande
gruppchef på
Vakt och Eskort.

Simon Larsson,
ställföreträdande
plutonchef på
spaningskompaniet.

”ANTENNERNA ÄR I VÄGEN”

Som gruppchef på MMT (Mobile Medical Team) är sjukvårdaren **Lina Jerners** kroppsskydd naturligt nog fokuserat på förband.

– Jag är hyfsat nöjd med hur det ser ut och vad jag har med. Men jag stör mig alltid lite på alla radioapparater och antenner som är i vägen, med det är också lite av gruppchefens vardag.

1. Ett par helt vanliga handskar som skyddar mot allt möjligt.
2. Två tamponeringsgasväv, att användas för blödande skador och tamponering av en sårhåla.
3. Ett helt vanligt första förband, för såromläggning.
4. En HyFin, ett lufttätt förband. Används vid penetrerande thoraxskador, till exempel om en lunga blivit genomskjuten.
5. Två stycken ARS-nålar. Det är en dekompansionsnål, som används för att släppa ut övertryck i lungorna. Används med HyFin:en.
6. Två näskantareller. Slang som körs ner genom näsan för att hjälpa luftvägarna.
7. Förbandssax, med trubbiga ändar.
8. En helt vanlig tourniquet, alltså ett avsnörande förband.
9. MIST-kort. MIST står för mechanism, injuries, signs & symptoms, treatment. Med ett sådant ifyllt vet nästa del i vårdkedjan vilka åtgärder som vidtagits med patienten. Bredvid, två vattenfasta overhead-pennor.
10. Tre par sjukvårdshandskar.
11. En bildförstärkare, som gör det möjligt att se i mörker.
12. Två blodstillande förband.
13. Kompass. Så jag hittar hem.
14. Pannlampa. Så jag hittar hem i mörkret.
15. Vapenvårdset.
16. Två pistolmagasin och tre magasin med kaliber 5,56.
17. En vanlig IR-Glow-Stick, infraröd ljusstav.
18. Tejpulle. Behövs alltid.

”KORTLEKEN ÄR INTE MIN BIBEL”

– Jag är väldigt nöjd med hur mitt upplägg blev till slut. Det tog ett halvår men det var det värt, säger **Denny Hellgren**, ställföreträdande gruppchef på Vakt och Eskort på Mali 10.

1. Bildförstärkare, gör det möjligt att se under mörkerförhållande.
2. Pipa med piptobak. Helst tobak med körsbärs- eller honungssmak.
3. Vanliga handskar.
4. Radio 1032 och Radio 1570.
5. Personal Recovery-kit. Överlevnadsutrustning för nödtillfällen.
6. Två block, man kan alltid behöva skriva.
7. Ett rör vätskeersättning är alltid bra att ha.
8. En fentanylklubba, smärtstillande, är ännu bättre om vätskeersättningen inte hjälper.
9. Blodstillande första förband, med MIST-kort så nästa del i vårdkedjan vet vilka åtgärder som vidtagits
10. Två flaskor vatten.
11. Fem Glow-Sticks, ljusstavar, tre IR, infraröda, varav ett med minband, en grön och en röd.
12. Pannlampa. Världens bästa uppfinning om man vill bli träffad i huvudet.
13. Multiverktyg. Modellen heter Wingman. Jag har fått den av en av mina bästa kompisar Oskar, som är min wingman.
14. Kortlek. Jag har hört klassiska "Deck of Cards" från 50-talet med Wink Martindale, men till skillnad mot soldaten i sången har jag den inte som bibel. Psalmboken har jag i benfickan, den har jag fått av den andre av mina två bästa vänner.
15. Stormtändare.
16. En cigarr. Jag gillar torpedostorleken, den är lagom.
17. Tourniquet, åtsnörande förband.
18. Tre stycken 40 mm granater till granattillsats.
19. Två handgranater, en spräng och en chock.
20. Kontrolldon. Ska man alltid ha med sig för att kontrollera att ingen ammunition är i loppet.
21. Två pistolmagasin.
22. Pistol m/88, med andra ord en Glock 17.
23. Tre magasin med kaliber 5,56, plus ett i karbinen. Jag har satt fast bitar av ett gammalt bilbälte för att lättare få upp dem. Ett med stålkärna, ett med IR och ett med spårlys.

”TVÅDELAT ÄR DET BÄSTA”

Simon Larsson är ställföreträdande plutonchef på spaningskompaniet.

– Jag är nöjd med utrustningen, mest med att jag valde en tvådelad lösning, med kroppsskydd och bälte. Då har jag alltid med mig det jag behöver när vi är ute på uppdrag. Och när jag sitter i Galten behöver jag inte ha all utrustning på, utan jag kan ta av mig bältet. Ibland vill jag ha pistolen med, ibland inte.

1. Fem par magasin med kaliber 5,56, varav ett i plåt. Sen har jag ett i automatkarbinen också, så sammanlagt sex magasin.
2. Bildförstärkare för mörkerseende.
3. Hjälmfäste till bildförstärkaren.
4. Kompass. Det finns en i bilen också så jag använder inte den jätteofta, men till exempel när jag ska ta ut HLS-punkter för en helikopter, alltså dess landningsplats.
5. En tourniquet, avsnörande förband, i originalförpackning.
6. En Glow-Stick, ljusstav. Utan metallfolieförpackning eftersom jag använder glowsticken som avgränsning vid minsök och då minsökaren ger utslag för metall, så är den borttagen.
7. Fentanylklubba. Starkt smärtstillande medel. Att användas när det verkligen behövs.
8. Tre extra batterier. Ett extra för varje system.
9. Två pistolmagasin med 16 patroner i varje.
10. Ordermall. En ovärderlig fuskklapp för olika typer av incidentrapporter. I den finns allt från 7S till METHANE.
11. Två pennor, bläck och vattenfast. I fickan ett vattentåligt anteckningsblock.
12. En buff, perfekt att ha när man står som skytt i tornet och det är dammigt och sandigt.
13. Stridsbältet, den andra delen till kroppsskyddet.

- 1. Magazine
- 2. Camera
- 3. Camera lens
- 4. Camera strap
- 5. Packet
- 6. Yellow battery
- 7. Black battery
- 8. Black battery
- 9. Black battery
- 10. Document
- 11. Pouch
- 12. Cloth
- 13. Pouch

DET DUNDRAR P

DEN FÖRSTA FASEN AV UPPRÄTTANDET AV GOTLANDS REGEMENTE ÄR NU AVSLUTAD. SAMTIDIGT FORTSÄTTER UPPBYGGNADEN AV DEN MILITÄRA FÖRMÅGAN I SNABB TAKT. ÖVERSTE **MATTIAS ARDIN, REGEMENTSCHEF, VET MER.**

Vid årsskiftet tar P 18 över ansvaret för 18:e stridsgruppen från P 4 i Skövde. Vad innebär det?

– Att vi tagit över alla de funktioner och förband som ska föras in under P 18 enligt tidigare beslut. Den första viktiga fasen av upprättandet av P 18 är därmed genomförd. Det som återstår är personalförsörjningen och uppbyggnaden av infrastrukturen. Där är vi på god väg och under 2020 tar vi över de flesta nya anläggningarna.

Nuvarande försvarsbeslut var startskottet för återupprättandet av Gotlands regemente. Hur går det?

– Under 2020 kommer vi i huvudsak nå målsättningarna för återupprät-

tandet av den militära förmågan på Gotland. Det gäller även tilläggsbesluten som kommit. Den stora utmaningen är personalförsörjningen även om den i vissa stycken gått bättre än förväntat.

Utifrån vad vi vet i dag om förslaget till nytt försvarsbeslut, vad betyder det här för Gotland?

– Utvecklingen kommer att fortsätta men kanske inte i den takt som vi hoppats. Det är framför allt glädjande att vi kommer igång med värnpliktsutbildningen och på sikt tillförs fler krigsförband.

ÖB har tagit egna Gotlandsinitiativ inom försvarsbeslutets ramar, senast om förstärkt

luftförsvarsförmåga. Vad kan du berätta om det?

– Robotsystem 23 höjer vår tröskeeffekt avsevärt. Vi samverkar med Luftvärnsregementet kring en fungerande permanent organisation kring förbandet, och det omnämns också i Försvarsmaktens underlag till regeringen inför nästa försvarsbeslut.

Hur ser rekryteringsläget ut?

– Personalförsörjningen har gått bättre än väntat. Vi har lockat tillbaka många officerare som arbetade på gamla P 18 och som funnits kvar på Gotland i det civila. Det finns mycket rutin och kunskap i det gänget. Medelåldern är å andra sidan hög, så vi står inför en kommande generationsväxling. I dag har vi omkring 100

Mattias Ardin,
Gotlands
regemente

Blixtar och dunder, magiska under. Nu har Gotland ett eget regemente igen.

Å GOTLAND IGEN

vakanser varav ett 70-tal på soldatsidan. Där har vi stora utmaningar.

Fortfarande sitter regementsstaben utspridd på fyra provisoriska platser, som längst 15 kilometer från varandra. När flyttar ni ihop på Tofta?

– I oktober fick vi regeringsbeslut på att bygga vår tillfälliga stabsplats på Tofta och om vi får solsken, medvind och nedförsbacke kan vi flytta in i höst. Då slipper vi produktions tappet vi har när stora delar av staben ständigt befinner sig under transport mellan grupperingarna, och när vi samlas på en plats får vi de informella fikarumskontakter vi saknar i dag.

Bygget på Tofta baseras på det ursprungliga beslutet om en stridsgrupp på Gotland, inte på ett nytt regemente. Vilka är de största infrastrukturbehoven som ännu inte är påbörjade?

– Stabsbyggnaden har vi redan nämnt. Därutöver blir etapp 1 klar till nästa årsskifte men vi behöver en etapp 2 med kaserner, matsal, undervisningslokaler, skjutbana och annat.

välkomnades (i stort sett) med öppna armar på ön. Har smekmånaden passerat?

– Folk är i stort sett fortfarande positiva. Kunskapen om vad det innebär har fördjupats och som i alla relationer upptäcker man både goda och dåliga sidor

77 PERSONALFÖRSÖRJNINGEN HAR GÅTT BÄTTRE ÄN VÄNTAT. VI HAR LOCKAT TILLBAKA MÅNGA OFFICERARE SOM ARBETADE PÅ GAMLA P 18 OCH SOM FUNNITS KVAR PÅ GOTLAND I DET CIVILA. 77

Nästa år är det inryck på Gotlands första långa grundutbildning sedan det gamla regementets dagar. Vad betyder det?

– Det är viktigt för oss att få igång en värnpliktsutbildning med större volymer, eftersom det är därifrån vi kan rekrytera nästa generation officerare och specialistofficerare. Det är en viktig förutsättning för att lösa personalförsörjningen på sikt.

Försvarsmaktens återkomst

när förälskelsefasen klingar av. Friktionsytorna gäller i huvudsak skjutfältets påverkansområde och konsekvenserna det får på möjligheten att bygga bostäder – bullret i sig är nog ett mindre problem. Samtidigt finns det många positiva konsekvenser i form av inflyttning, arbetstillfällen, investeringar och uppdrag till lokala företag. ◀

Text **Tomas Ångshammar/P18**

I FIENDENS

FORTFARANDE EFTER 100 ÅR ÄR HUNDEN EN VIKTIG, HÖGEFFEKTIV OCH TROGEN MEDARBETARE I NATIONENS TJÄNST.

Text **Johan Lundgren/LedsKomm** Foto **Axel Öberg/ComCam**

VI ÅKER EN bra bit rätt in i skogen, in på militärt område några mil norr om Stockholm. I en före detta forskningsanläggning ligger enheten där en av Försvarsmaktens mest effektiva sensorer utvecklas: Tjänstehunden.

– Försvarsmakten har fokuserat på tysk schäferhund, en ras som är sagolikt allround och lättlärd. Genom åren har vi byggt upp ett rasdataregister som gör att vi får fram medicinskt och mentalt bra hundar, säger överstelöjtnant Håkan Adén, chef på Försvarsmaktens hundtjänstenhet.

Chefen är den enda på förbandet som inte har en egen privat hund, men samtidigt är han troligen den person i landet som äger flest hundar. Han står nämligen formellt som ägare för Försvarsmaktens samtliga hundar, närmare 2000 stycken.

Hundar har använts i försvarets tjänst i mer än hundra år. I början på 1900-talet användes de till exempel i sjukvårdstjänst för att dra slädarna. 1936 etablerades arméhundväsendet och sedan har verksamheten bedrivits på många platser under olika namn, men sedan år 2000 har hundtjänstenheten legat på Botele Udd i Rosersberg, där vi nu befinner oss.

– Hundtjänsten omfattar många olika verksamheter, allt från avelsplanering till insatser. Hundförmåga är ett delsystem som ingår i krigsförbanden och hundar har tjänstgjort i nästan alla utlandsinsatser genom åren, berättar Håkan Adén.

EUROPAS STÖRSTA KENNEL

CIRKA 40 KULLAR per år, ungefär 200 valpar, föds fram på Försvarsmaktens

TILL VÄNSTER: Den blivande patrullhunden Försvarsmaktens Night tillsammans med dressören Sara Fröse Köhler.

STORA BILDEN: Nosen är en hyperkänslig sensor. Hundens luktsinne är överlägset människans och kan spåra det mesta om bara motivationen är den rätta.

SPÅR

avelstation, Europas största kennel, som ligger i Sollefteå. Därefter placeras hundarna ut hos fodervärdar runt om i landet och när de är ett och ett halvt år får de genomgå ett lämplighetstest. Det är en viktig dag för både hund och fodervärd. De som klarar testet kommer till Botele Udd för att få sin fördressyr, medan de som inte klarar testet får följa med fodervärderna hem igen, alternativt omplaceras till annan familj som står på kö.

– Det är ju fortfarande fina hundar, men de har inte just de mentala egenskaper vi inom Försvarsmakten söker. Eller Polismyndigheten, för vi tillgodoser även del av deras behov, säger Håkan Adén.

HUNDAR GILLAR KLASSISK MUSIK

FÖRDRESSYREN ÄR HUNDENS nästa steg. Då kontrollerar man hur de fungerar rent socialt, hur lätta de är att hantera och om de verkar utvecklingsbara samt hur de trivs i hundgården. För där ska de bo upp till tio månader om de blir godkända, få sin grunddressyr och göra delprov allteftersom.

” Hundförmåga är ett delsystem som ingår i krigsförbanden och hundar har tjänstgjort i nästan alla utlandsinsatser genom åren. ”

Vi får en rundtur i hundstallet där det finns 39 platser totalt. Hundarna som bor här kontrolleras minutöst. På skyltar i stallet framgår hur varje hund mår, vad de äter och vad de har för eventuella egenheter. En sak som slår oss är att det spelas musik för hundarna, oftast stillsamt klassisk musik.

– Erfarenheter från Storbritannien visar att det har en positiv effekt på dem, berättar Pia Johansson som är hundgårdsansvarig.

Hundtjänstenheten utbildar två typer av hundar, patrullhundar och preparatsökhundar och levererar till förbanden två gånger om året, vår och höst. Det innebär i dagsläget cirka tolv hundar per gång.

UTHÅLLIGHET VIKTIG EGENSKAP

ISABELLE ALMQVIST OCH Försvarsmaktens Lexi visar oss hur ett dressyrmoment för preparatsökhundar kan gå till, i det här fallet ett fordonssök. En viktig del i träningen är en leksak som kallas för Kong, en gummiboll som hunden får börja söka efter. Lexis uppgift idag är lite svårare. Här har man gömt små smulor av kongen och när Lexi hittar en, markerar hon detta genom att lägga sig platt mot marken. Nästa steg i hennes utveckling är att para ihop smulorna med olika preparat som TNT eller pentyl, till exempel för att i nästa steg utesluta leksaks-smulorna och bara söka efter preparaten.

– Uthålligheten är en jätteviktig egenskap för sökhundarna, det gäller att hitta allt som lagts ut, säger Agneta

Färnefors som är avdelningschef för hundavdelningen där grunddressyren genomförs.

Försvarsmaktens Nelia är tidigt i sin utbildning som patrullhund. Sara Fröse Köhler har tidigare lagt upp ett personspår genom skogen som Nelia ska följa. Sara uppmuntrar och förstärker Nelias intresse av spåret. När hon tappar det för en liten stund gör hon en liten lov tillbaka, precis som hon ska, tills hon får upp spåret igen. Plötsligt stannar Nelia

OVAN: Sötchock. Alla anställda på hundtjänstenheten utom chefen har egna hundar på jobbet. Här en fransk bulldog. NEDAN: Vill ut och jobba. Hundarna bor i väl tilltagna burar med ute- och inomhusdel.

Vittring på något spännande. Dressören Isabelle Almqvist och Försvarsmaktens Lexi visar hur preparatsökning går till.

Människans bästa vän.
Försvarmaktens Nelia hittade
bilnycklarna som dresseören Sara
Fröse Köhler tappat.

Utbildningschef fanjunkare
Johan Brolin (till vänster) och
funksionsförvaltare Peter Öhrling.

Smitare
Ljudlig
Öppnar vita luckan
Biter/bdr kopplet

... men annars går
det bra! 4

Träffande beskrivning.
På skyltar i stallet
framgår hur varje
hund mår, vad de äter,
och vad de har för
eventuella egenheter.

En perfekt lya! Pia Johansson visar hundens sovplats med fönster. Här spelas också stillsam klassisk musik, något som har positiv effekt på hundarna.

Träningspass. August Asztely från Försvarsmaktens Meg söker igenom en vagnhall hos Arlanda Express på jakt efter explosiva ämnen eller narkotika.

upp och markerar ett fynd. Det är bilnycklarna som Sara uppenbarligen tappat när hon lagt upp spåret. Vilken lycka!

Vi gör därefter en förflyttning till Arlanda Express vagnhallar dit fanjunkare Johan Brolin, chefen för utbildningsavdelningen, tar oss för att träffa hundekipage under utbildning. Här har hundförarna och deras hundar fått söka igenom tågen och vagnhallen, efter både explosiva ämnen och narkotika.

– Här kollar vi hundarna så de är styrbara men ändå självständiga, de får inte tippa över åt ena eller andra hållet, säger Johan Brolin.

Han förklarar att hundförarutbildningen pågår i tolv veckor. De två första är gemensamma där förarna får

han fick börja jobba med ungdomen Meg.

– Jag har aldrig varit någon hundmänniska, men när det här tillfället dök upp tvekade jag inte. Som hundförare får man tid på sig att bli duktig och möjlighet att grotta ner sig i expertkunskap.

– Det är sådana personer förbanden söker, de som först jobbat som soldat och sedan vill bli hundförare, konstaterar utbildningschefen Johan Brolin.

SPECIALISTOFFICERARE SÖKES

FUNKTIONSFÖRVALTARE PETER Öhrling nickar instämmande och kompletterar:

– Det finns vakanser avseende specialistofficerare inom hundtjänsten. Specialistofficerare som vill utvecklas

”Uthållighet är en jätteviktig egenskap för sökhundarna, det gäller att hitta allt som lagts ut.”

grundläggande hundkunskap.

– Många har aldrig haft hund tidigare och ofta är det lättare att utbilda de som inte vet än de som tror sig veta.

SLUTÖVNINGEN SISTA UTBILDNINGSAFASEN

SISTA FASEN ÄR slutövningen, då man ger omdöme om standarden på hundekipaget, vad de ska förbättra och fortsätta träna på.

– Efter utbildningen återgår ekipagen till sina förband för förbandspecifik utbildning för att slutligen i vår regi göra behörighetsprovet, alltså själva körkortet.

August Asztely från säkerhetskompani sjö med Försvarsmaktens Meg söker genom stolsrad efter stolsrad på tåget. August har jobbat två år i olika befattningar innan

och kombinera sitt hundintresse med arbetet. *Ingenio et labore* är hundtjänstens valspråk och betyder Genom fallenhet och ansträngning. Att få arbeta med så motiveerade hundar, förare, dressörer och instruktörer gör hundtjänstenheten till en fantastisk arbetsplats. ◀

HUNDTJÄNSTENHETEN

»» Försvarsmakten har cirka 1 000 hundekipage utspridda på flygbaser, marinbaser, mp-, säk- och ingenjörsbataljoner samt hemvärnsförband.

»» Försvarsmaktens Hundtjänstenhet finns på tre platser: Botele Udd, Märsta: stabsavdelningen och hundavdelningen. Sollefteå: avelsavdelningen. Kungsängen: utbildningsavdelningen.

TOPPHEMLIG SMYGTRÄNING

Under finska vinterkriget monterades moderna jaktplan ihop i Sverige för vidare transport till Finland. Det gav svenska piloter ett gyllene tillfälle att provflyga planen och vässa sina kunskaper.

Text Per Iko/Försvarsmakten

Utanför SAAB i Trollhättan står en Brewster klar för leverans till Finland i mars 1940. Den finska nationalitetsbeteckningen är övermålad. Under fortsättningskriget mot Sovjetunionen blev det mycket framgångsrikt i finsk tjänst.

FÄSTNINGSMUSEET KARLSBORG

En svensk pilot varmkör en finsk Fiat G.50 utanför tygverkstaden vid F6.

FÄSTNINGSMUSEET KARLSBORG

För skottställningen av kulsprutorna riggades planen upp för skjutning över Vättern.

NÄR TYSKLAND INLEDDE andra världskriget genom anfallet på Polen den 1 september 1939 var de högvingade polska jaktplanen PZL P.7 och P.11 med fasta landningsställ och öppna förarkabiner ingen match för de tyska Messerschmitt Bf 109.

Det svenska flygvapnets mest avancerade jaktplan vid samma tid var J8 Gloster Gladiator, en dubbeldäckare, som redan var föråldrad. Vid Svea flygflottilj (F 8) på Barkarby fanns 33 stycken stridsdugliga plan. Tolv av dessa lånades senare under finska vinterkriget ut till frivilligflottiljen F 19.

Flygvapnets första jaktplan med infällbart landningsställ blev det amerikanska Sevversky EP-106. Det var helt i metall med täckt förarkabin. Under beteckningen J9 levererades 60 stycken till F 8 från sommaren 1940. Under 1942 mottog Skånska flygflottiljen (F 10) på Bulltofta lika många italienska Reggiane Re.2000, i Sverige kallat J20. Bägge typerna var relativt nya men tekniskt underlägsna de senaste tyska och brittiska jaktplanen.

Men svenska flygförare hade vid minst ett tidigare tillfälle fått möjlighet att flyga moderna jaktflygplan. När Finland under vinterkriget 1939–1940 genom köp och gåvor förvärvade över

200 stridsflygplan transporterades samtliga via Sverige. Detta möjliggjordes med den svenska regeringens goda minne och militära myndigheters diskreta stöd.

Över 150 flygplan anlände i delar till svenska företag som frivilligt engagerat sig. AB Aerotransport på Bulltofta flygplats i Malmö satte ihop franska Morane-Saulnier M.S.406, SAAB i Trollhättan och Götaverken på Torslanda monterade italienska Fiat G.50,

draget skulle utföras diskret. Fänrik Åke Berg har beskrivit hur han åkte tåg till Trollhättan iklädd trenchcoat och slokhatt, och bar fallskärmen i handen, nedklämd i en väska.

Flottiljchefen för F 6 insåg det värdefulla med att flyga ett modernt flygplan och såg till att samtliga piloter kunde provflyga Fiat-planen minst en gång. För Åke Berg var det sensationellt att spaka ett lågvingat plan med infällbart landningsställ, vingklaffar

”Det var trevligt att se hur de unga svenska löjtnanterna strålade av lycka efter att ha fått flyga 50 minuter med ett riktigt krigsflygplan.”

och SAAB även amerikanska Brewster B-239. Samtliga dessa var förhållandevis moderna jaktplan.

PROVFLÖGS AV SVENSKAR

EFTER MONTERING BEHÖVDE flygplanen provflygas. En hemlig order gavs av chefen för flygstaben till Västgöta flygflottilj (F 6) i Karlsborg. Svenska flygförare skulle hämta Fiat G.50 i Trollhättan, ta dem till Karlsborg för inskjutning och skottställning, och sedan flyga dem vidare till Västmanlands flygflottilj (F 1) i Västerås.

Det uttrycktes tydligt att upp-

och ställbar propeller. En finsk pilot, fänrik Paaavo Linkola, bekräftade: ”Det var trevligt att se hur de unga svenska löjtnanterna strålade av lycka efter att ha fått flyga 50 minuter med ett riktigt krigsplan.”

För Finlands del var Sveriges stöd av ovärderlig betydelse. Även om bara ett hundratal flygplan hann komma fram före vinterkrigets slut den 13 mars 1940 utgjorde de ryggraden i det finska flygvapnet under det kommande fortsättningskriget. Det svenska flygvapnet hade på köpet fått en viktig kompetensutveckling inför framtiden. ◀

FÄSTNINGSMUSEET KARLSBORG

FLYGVAPENMUSEUM

GÖTA FLYGFLÖTTILJ

FLYGVAPENMUSEUM

Tre M.S. 406 mellanlandade i Karlsborg efter att ha överraskats av snöstorm.

OVAN: J8 utgjorde ryggraden i det svenska jaktflyget vid andra världskrigets utbrott. TILL HÖGER: J9 och den snarlika J20 var vad som gick att anskaffa under kriget men innebar ändå en klar modernisering av flygvapnet.

Att träna, äta rätt och vara noga med återhämtningen är avgörande för att må bättre. Här är fyra tips som garanterat fungerar.

TOPPA FORMEN 2020

DET KLASSISKA LÖFTET efter nyår är ofta vår önskan att ”nu ska det hända” och inte sällan rör det sig om hälsomål. Men hälsoråden i tidningar och sociala medier baseras oftare på trender och personlig erfarenhet än på kunskap och vetenskaplig grund.

Här kommer fyra hälsoråd inför 2020, som bygger på en gedigen mängd samlad forskning och sammanfattningsvis kan vi säga att helheten har större betydelse än detaljerna:

1. VARDAGSMOTION

MINST 150 MINUTERS måttlig aktivitet i veckan. Som generell

riktlinje brukar man säga 30 minuter om dagen. Måttlig aktivitet innebär en lätt pulsökning, alltså ingen vardagslunk utan sådant som gör dig lätt andfådd och varm, som en rask promenad. Detta behöver inte ske sammanhängande, utan kan delas upp i som minst 10 minuters aktiviteter.

2. TRÄNING

FÖRSÖK FÅ IN minst 75 minuter med hög intensitet i veckan. Detta kan med fördel delas upp i kortare doser, till exempel fem 15 minuters pass i veckan. Detta innebär en intensitet där du är utanför din komfortzon och blir så pass andfådd att du

inte orkar föra en konversation med någon, alltså hög puls.

3. KOST

DET FINNS EN MASSA åsikter och tyckande om mat och matvanor, men den samlade forskningen förespråkar mer fokus på helheten i kosten och hälsosamma vanor, än på dieter. Dessa bygger i korthet på: Ät mer av grönsaker, frukt och bär, fisk och skaldjur, nötter och frön, baljväxter, vegetabiliska oljor och fullkornsprodukter. Ät mindre av charkprodukter, rött kött, drycker och livsmedel med tillsatt socker och salt samt alkohol.

4. SÖMN OCH ÅTERHÄMTNING

GENOMSNITTSBEHOVET HOS vuxna är sju timmars sömn på vintern och sex och en halv timma på sommaren. Sömnbehovet varierar mycket från individ till individ, men upplevelsen av att ha sovit gott och tillräckligt mycket är en bra indikator på att du får den sömn du behöver. Att vara utomhus varje dag och vara fysiskt aktiv är en förutsättning för bättre sömn, så varför inte kombinera?

I VÅR MODERNA livsstil behöver vi inte kämpa för att överleva. Så träna, ät och återhämta balanserat för att leva livet. Det

innebär att livet rymmer utsvävningar emellanåt, som julbord, chill i soffan eller en fest till småtimmarna. Hälsa har inget med prestation att göra. Har du balans i vardagen där helheten är i fokus så kommer du långt. Hälsa handlar inte om enstaka delar av dig utan om hur hela du mår. Hälsogott nytt år på dig! ◀

Text **Lina Lerjéus, Leg. Fysioterapeut & Linnea Andersson, Hälso-
pedagog/Skaraborgs Regemente**

Källor: Livsmedelsverket. WHO. Socialstyrelsen. Stressforskningsinstitutet. Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd.

JULRUSCHEN SNABBTRÄNING INFÖR VINTERN

15 minuters högentensiv träning, med fördel utomhus. 45 sekunders intensivt arbete följt av 15 sekunders vila i respektive övning. Upprepa cirkeln 5 gånger. Färdigt!

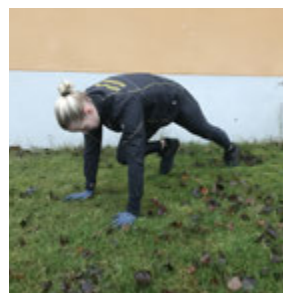
Grodhopp (på stället) >>>

Höga knän >>>

Snabba bergsklättraren >>>

MÄSTERLIG MODELLMAKARE

Per Kjelltoft från Sollefteå och soldat i 15:e hemvärnsbataljonen Ångermanland blev svensk mästare i modellbygge när han tog SM-guld på SM i Göteborg hösten 2019.

Per började skapa sina fantastiskt detaljrika modeller av militärfordon i autentiska miljöer för tio år sedan och 2012 började han ställa upp i olika tävlingar.

Han har tidigare varit yrkesofficer och reservofficer, men numera arbetar han på BAE Systems i Örnsköldsvik. Och många av förebilderna för hans modeller har tillverkats just på Hägglund/BAE Systems.

– Att bygga en färdig modell tar ungefär en graviditet (nio månader), berättar Per med ett skratt.

Han söker fram bilder och ritningar på internet för att ha som förlaga och sedan startar

Per Kjelltoft, fingerfärdig hemvärnssoldat. Han gör allt själv på modellerna. Gräset tillverkar han av lösögonfransar som han målar och limmar fast.

den kreativa processen att med olika material och tekniker skapa fantastiska modeller av allt från pansarbandvagnar till Stridsfordon 90 med utrustning, manskap och miljöer. <

Text och foto Erik Löfgren/
15:e hemvärnsbataljonen
Ångermanland

HÖGT TEMPO FÖR IDROTTSVETERANERNA

EN HELG I OKTOBER samlades Idrottsveteranerna på Bosön för möte varvat med att prova olika idrotter som rullstolsbasket, innebandy och yoga. Idrottsveteranerna bildades 2015 och är en ideell förening som verkar för sårade och skadade veteraner.

– Bosön är bara en av de aktiviteter vi haft. Under året har vi även genomfört kajakpadd-

ling, fjällexpedition, skidvecka, fiskeläger och klätterkurs. Verksamheten består av 78 aktiva medlemmar och vi har även stödmedlemmar, säger **Leif Ölmeborg**, ordförande för Idrottsveteranerna.

För mer info: idrottsveteranerna.se <

Text **Mårten Granberg**

SIFFRAN

65

miljoner liter drivmedel förbrukar Försvarmakten under ett år. Det motsvarar ungefär 26 fyllda 50-metersbassänger av olympiska mått.

DAMERNA FÄKTADE HEM SILVRET

FÖRSVARSMAKTENS DAM-LAG i fäktning tog silver i den prestigefulla lagtävlingen Royal Military College International i november. I finalen föll de mot det favorittippade kanadensiska laget som var rankat etta inför tävlingen. Silverlaget utgjordes av **Hanna Håkansson** (F7), **Ulrika Hansson** (FMTIS) och **Caroline Persson** (P7/SSK). Det svenska herrlaget kom på tiende plats av 38 lag i tävlingen. I laget ingick **Peter Lindholm** (F17), **Karl Werlefelt** (Helikopterflottiljen) och **Johan Wik** (LG).

Royal Military College International genomfördes för 50:e året i följd på den kanadensiska Militärhögskolan i Kingston. ◀

Silversurfare i Kanada.

SMART SAGT

"Allting i krig är väldigt enkelt. Men den enklaste sak är svår."

Carl von Clausewitz, 1780-1831. Preussisk officer och militärteoretiker.

FÖRSVARSMAKTEN PÅ INSTA @4sjostridsflottiljen

STARTAT:

1 september 2014.

ANTAL FÖLJARE:

10 000.

SYFTE:

Att visa vår vardag och synliggöra flottan.

VEM STYR KONTOT?

Just nu styrs kontot av den personal som arbetar med rekrytering. Det underlag som publiceras kommer till stor del från fartygen och divisionerna. De är duktiga på att skicka in bilder när de är ute och genomför övningar.

BILDERNA?

Vi eftersträvar att visa så mycket av vår verksamhet som möjligt och visa de olika delarna inom Fjärde sjöstridsflottiljen. Vi vill lyfta fram de olika befattningar vi har på förbandet och visa vad man kan jobba med i flottan.

INLÄGG SOM GETT EN OVÄNTAD OCH ROLIG REAKTION?

Ett av de mest uppmärksammade inläggen vi har haft är när en klumpfisk simmade vilse och hamnade i Gullmarsfjorden hos röjdykarna i Skredsvik. Det inlägget delades till många fiskerelaterade sidor. De bilder som gillas mest är bilder på fartygen och speciellt på Visbykorvetterna. Den mest gillade bilden är på en Visbykorvett i solnedgång.

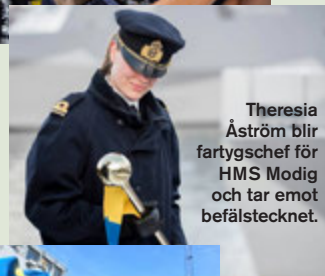
The fog of war. Ubåtsjaksöövningen avslutad, fartygen ligger förtöjda.

Röjdykarna på uppdrag.

Luciafirande på flottiljen.

Theresia Åström blir fartygschef för HMS Modig och tar emot befälstecknet.

Klumpig firre i Skredsvik blev klickbete.

Överlämning av chefskapet för HMS Ven.

ÅSIKTEN

FORSKANDE OFFICERARE LYFTER FÖRSVARET

I MITTEN AV OKTOBER skrev professor Magnus Peterson i Svenska Dagbladet att utrikes-, försvars- och säkerhetspolitiken är underbeforskad och sedan länge utträngd från svenska universitet. Han menade också att detta förhållande riskerar ett nytt försvarshaveri.

Det är två drastiska påståenden, och båda förtjänar uppmärksamhet, men här ägnar mig enbart åt det första.

Vad gäller bristen på kritisk forskning om försvaret så kan jag för egen del konstatera att den är högst verklig och duger väl som motivation för ett helt

Mer och bättre forskning om Försvarsmakten kan förhindra ett nytt försvarshaveri.

FOTO: JOEL THUNGEN/FÖRSVARMAKTEN

”Som militär forskare har jag haft oerhörda fördelar när jag studerat hur politiska beslut omsatts till militär operativ verksamhet i Afghanistan.”

doktorandprojekt i statsvetenskap i Uppsala. Där studerar man mycket sällan Försvarsmakten – en av statsförvaltningens dyraste, farligaste och kanske samhällsviktigaste sektorer. Och om någon civil elev någon gång vill skriva om ett försvarsrelaterat ämne så hänvisas denne till Försvarsmaktsdoktoranden för handledning.

Men Försvarshögskolan då? Ja, där saknas knappast kompetenta samhällsvetenskapliga forskare, men någon forskningsmiljö i den mening som Peterson efterlyser är ännu inte på plats, trots avsevärda ansträngningar. Och att Försvarsmaktens forskningsmedel inte läggs på samhällsvetenskaperna hjälper knappast.

Sen måste man nog erkänna att delar av försvarssektorn, förutom att vara ointressant för många forskare, även kan te sig ganska otillgänglig, vilket kanske avskräcker. Som militär forskare

har jag naturligtvis haft oerhörda fördelar när jag studerat hur politiska beslut omsatts till militär operativ verksamhet i Afghanistan, och jag inser ju hur svårt det måste vara för någon som inte har sådana fördelar. Men föreställningen att Försvarsmakten är otillgänglig saknar egentlig grund. Svårtillgänglig kanske, men inte sluten. Tvärtom.

JAG TROR ATT framtiden ser ljus ut. Förutom att ett antal Försvarsdoktorander under senare år har gått rätt hårt åt både Försvarsmakt och försvarspolitik, till exempel Gunilla Engvall och Lars Wikman, så får nu svenska officerare för första gången en akademisk utbildning på avancerad nivå på riktigt. Det finns dock spår av en tråkig tendens, både hos en del elever och vissa lärare, att formulera uppsatser och essäer utifrån en upplevd förväntan på försvarsnytta, i meningen resultat som Försvars-

makten kan omsätta i operativ verksamhet. Det främjar inte det kritiska förhållningssättet.

Min bedömning är dock att professionaliseringen av officersskåren, tack vare de senaste årens utvecklingen av officersprogrammet och högre officersprogrammet, nu går så pass fort att sådana tendenser snart är eliminerade. Det bäddar för en profession – i ordets rätta bemärkelse – som kan reflektera kritiskt över såväl försvars- som säkerhetspolitiska frågor och bidra till den typ av forskning som Peterson och andra efterlyser.

Och då kanske framtida försvarshaverier kan undvikas.

Magnus Johnsson är överstelöjtnant och fil dr i statsvetenskap vid Uppsala universitet. Han är chef för sektionen för militärstrategisk kommunikation vid Högkvarterets kommunikationsavdelning.

SKRIV EN INSÄNDARE! Helst kort. Mejla till ff-red@mil.se innan den 31 januari 2020.

Har du också en fråga om Försvarsmaktens uniformer, traditioner eller liknande? Ställ den till förvaltare Patrik Laestadius. Mejla frågan till ff-red@mil.se så får du svaret i ett kommande nummer av Försvarets Forum.

FRÅGA: I Sverige ser jag bara kommandostavar och käppar i anslutning till tjänst vid de Kungliga Slotten. Hur är det med stavar och "pinnar" i Försvarsmakten?

SVAR: Det här är en tradition med djupa rötter. Nordisk familjebok ger en informativ träff på sökordet kommandostav: "en rikt sirad, omkring 30 centimeter lång stav, som förr ofta fördes av en armés högste befälhavare till tecken av dennes värdighet."

Den stav som här beskrivs kallar de flesta för fältmarskalkstav. Historien om de 79 svenska fältmarskalkarna som hittills existerat får vi dock lämna till de specialintresserade.

Korslagda kommandostavar är i de flesta länder sinnebilden för högre officerare och ledning. I Sverige förekommer symbolen på kommandotecken för Försvarsmaktens högsta chefer och som tjänstetecken i metall som vidareutbildningstecken för officerare med examen från högre stabsutbildning. Arméns överstelöjtnanter och överstar vid Högkvarteret och militärregionerna samt arméns generaler bär även tecknet i en mindre version på axelklaff och emblemet återfinns också på deras uniformsknappar.

Andra stavar och käppar är i vår tradition sammankopplat med chefskap i befattning som kommandant (över fästning och vissa garnisoner) och befattningar i anslutning till det kungliga huset och högvakten. **Stavarna hålls i vänster hand med armen sträckt**

Före ÖB Sverker Göranson lämnar över kommandostav m/1815 till nuvarande ÖB Micael Bydén vid en ceremoni på Karlbergs slott 2015.

längs sidan och vid marsch utan armpending.

FRÅGA: Hur är det med bruk av stavar idag? Vad finns det för varianter?

SVAR: Först ut är stav **m/1815**. **Inte den äldsta, men absolut den finaste.** Staven är förgylld och beströdd med blå emaljerade kronor samt försedd med knopp, doppsko och hårdflätad tofs. Staven bars ursprungligen av generaladjutanten för armén och senare av chefen för Lantförsvarsdepartementet om denne var militär. Staven har i ceremoniella sammanhang förts av ÖB sedan denna befattning inrättades.

Stav m/1790 infördes för vaktavande generaladjutanten i Stockholm. Befattningen benämns sedan 1811 som Överkommendanten. **Kommendanten**

i Boden tilldelades 1911 en likadan, vilket visar på den vikt som lades vid den då nya fästningen i Boden. Efter avvecklingen av fästningen förs traditionen vidare genom garnisonschefen i Boden. Idag för överkommendanten i Stockholm och garnisonschefen i Boden stavarna i ceremoniella sammanhang. Staven är av stål och beströdd med förgyllda kronor och är försedd med förgylld knopp och doppsko.

Stav m/1802 är avsedd för övriga kommendanten. Kommendanten i Stockholm finns kvar som befattning men övriga har försvunnit i samband med avvecklingen av våra fästningar. Kommendant i Göteborg reglerades sista gången i 1989 års tjänstereglementet för Försvarsmakten. Traditionen förs vidare genom garnisonscheferna i Göteborg, Karlskrona och Karlsborg. ◀

KRÖNIKA

ETT FÖRSVAR FÖR DET SVENSKA SPRÅKET

NÅGOT AV DET VÄRSTA JAG VET är att traggla mig igenom en illa skriven text. Särskilt en sådan text där jag måste läsa om meningar och stycken flera gånger för att de är så långa och krångligt formulerade att när jag kommer till punkten redan glömt hur de ens började. Att läsa en text som kryllar av förkortningar, ord som helt omotiverat är skrivna med VERSALER och ålderdomliga uttryck, är nog inte bara min, utan varje läsares mardröm.

Jag är långt ifrån den första som lessnat på otydliga skrivelser, faktum är att redan Karl XII lackade ur på myndighetspersoner som inte kunde uttrycka sig klart och tydligt. Han författade därför detta dekret:

”Kongelig Majestätet will och at dess Cantzelij uti alla de Bref och skrifter, som därifrån utgå, beflijter sig om en ren och tydlig Swenska, samt så mycket som möjligt är undflyr fremmende ord”.

Om du nu just tänkte: ”Åhå, jag skriver ju precis som Karl XII minsann!”, så vill jag bara upplysa om att det där var hur klarspråk såg ut 1713.

Som språkvårdare i Försvarsmakten blir det tyvärr ofta sorgligt uppenbart för mig att den språkklag som kom 2009 ännu inte blivit en del av

Krigarkung och språkpolis. Karl XII krävde att hans kansli skulle skriva begripligt.

GETTY IMAGES

”Låt oss göra 2020 till året då vi bygger upp ett tydligare försvar som möter varje versal och förklarar varje förkortning.”

det allmänna medvetandet om hur myndighetstext ska skrivas. Ett av lagens huvudsakliga mål går ju ut på att kommunikationen mellan myndigheter och allmänheten, och myndigheter emellan, ska skrivas på ett vårdat, enkelt och begripligt språk, det vill säga att allt du skriver ska vara mottagaranpassat.

”Vafalls”, hör jag nu någon muttra, ”vad är det för fel på mitt sätt att skriva? Jag har fått lära mig att nyttja versaler för att tillse att budskapet framgår, och att förkortningar är en försvarsmaktsanställds bästa vän, hur kan detta vara fel?”. Problemet är faktiskt att budskapet inte går fram. Vi i Försvarsmakten är bra och bäst på mycket, men klarspråk är inte en av de sakerna. Våra rapportmottagare klagat ofta på att de inte förstår det vi levererar, och om de inte förstår oss har vi misslyckats. Andra myndigheter, som

till exempel Skatteverket och Försäkringskassan, har i många år arbetat med klarspråk och till och med vunnit Språkrådets årliga pris Klarspråkskristallen för sitt enträgna språkarbete.

Det viktigaste med att skriva är ju att mottagaren faktiskt läser och förstår det som står, så därför är min uppmaning att vi alla tillsammans gör 2020 till året då Försvarsmakten börjar skriva vårdat, enkelt och begripligt. Året då vi bygger ett tydligare försvar som möter varje versal och förklarar varje förkortning.

Johanna Toll är utbildad simultantolk och språkvårdare på Försvarsmakten.

BILDEN

Foto Anton Thorsensson/ComCam

MÄSTARE I MOTLUT

Klockan är 04:30 på morgonen och fyra svenska multisportare kämpar sig de 800 höjdmetrarna upp för Trollstigen i Norge. Det är tredje dygnet på tävlingen Nordic Islands Adventure Race i juli och deras kroppar värker av trötthet. Multisportarna, som utgör Swedish Armed Forces Adventure Team, har ytterligare ett och halvt dygns tävlande framför sig innan de efter 106 timmar passerar mållinjen som segrare.

Posttidning B

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

BLI CYBERSOLDAT

SKYDDAR, UPPTÄCKER
OCH FÖRSVARAR

SÖK NU! Läs mer om
cybersoldatutbildningen
och hur du ansöker på jobb.
forsvarsmakten.se

FÖRSVARSMAKTEN

